

ДОКЛАД

**на Постоянната комисия по стопански науки и
управление
за резултатите от извършеното оценяване по процедура
за последваща институционална акредитация
в Университет за национално и световно стопанство –
София**

Уважаема г-жо Председател на АС на НАОА,

Постоянната комисия по стопански науки и управление на НАОА предоставя на Вашето внимание доклад по процедурата за последваща институционална акредитация в Международното висше бизнес училище.

Докладът е разработен съгласно приетите от Акредитационния съвет на НАОА (28.04.2022 г.) критерии за последваща институционална акредитация в съответствие със стандартите и насоките за осигуряване на качеството в Европейското пространство за висше образование (ESG) – част 1 (1-10) и по смисъла на чл. 77, ал. 4 от ЗВО.

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПОСЛЕДВАЩА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИШЕ ОБРАЗОВАНИЕ /ESG/ - ЧАСТ 1 /1-10/ И ПО СМИСЪЛА НА ЧЛ. 77, АЛ. 4 ОТ ЗВО

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

I. ХРОНОЛОГИЯ НА ПРОЦЕДУРАТА

№	Решения	Номер и дата на протокол / дата на извършено действие
1.	Откриване на процедурата от АС	09.02.2023/Протокол № 03
2.	Утвърждаване на състав на ЕГ от АС	30.03.2023 г./ Протокол № 07
3.	Извършено посещение на ЕГ	16-18 май
4.	Обсъждане и приемане на доклада на ЕГ от ПК	18.07.2023/Протокол 27
5.	Обсъждане и приемане на доклада на ПК	13.09.2023/Протокол 31
6.	След изтичане на срока по чл. 35, ал.2 от ПДНАОА (отн. становището на оценяваната институция) ПК предоставя доклада на АС	

ОТ ЕКСПЕРТНА ГРУПА В СЪСТАВ:

1. Проф. дин Тая Горчева, Стопанска академия – Свищов, - ръководител–ръководител ЕГ
2. Проф. д.ик.н. Радостина Телериг-Бакърджиева – Икономически институт, БАН– член на ЕГ
3. Проф. д.ик.н. Соня Варадинова Милева-Божанова, СУ – София – член на ЕГ
4. Проф. д.ик.н. Диана Иванова Георгиева – ЛТУ, София – член на ЕГ
5. Доц. д-р Десислава Георгиева Стоилова, ЮЗУ, член на ЕГ
6. Associate Professor Dimitrios Petropoulos - University of Peloponnese, член на ЕГ
7. Калина Савова Стоянова - ИУ – Варна – студент , член на ЕГ

Наблюдаващ процедурата член на ПКЧНУ: проф. д.ик.н. Желю Владимир

II. ИЗПЪЛНЕНИЕ НА ПРЕПОРЪКИТЕ ОТ ПРЕДХОДНАТА АКРЕДИТАЦИЯ

С решение на Акредитационния съвет на НАОА (Протокол №17/04.10.2017 г.) Университетът за национално и световно стопанство (УНСС) – София е получил институционална акредитация на 19.10.2017 г. за срок от 6 години с оценка 9.66 (девет цяло и шестдесет и шест стотни), валидна до 19.10.2023 г. Определен е капацитет на висшето училище от 27 340 студенти,.

Акредитирани са шест професионални направления, в които се осъществява обучение в ОКС „бакалавър“, ОКС „магистър и ОНС „Доктор“. Обучението за ОКС „бакалавър“ и „магистър“ е в редовна, задочна и дистанционна форма.

Таблица 1. Акредитирани професионални направления и специалности от регулираните професии в Университет за национално и световно стопанство - София

Професионално направление/специалност от регулираните професии		Дата на дадена акредитация** / Срок на валидност на акредитацията	Оценка	Капацитет по образователно-квалификационни степени		
				бакалавър	магистър	общо
3.1.	Социология, антропология и науки за културата	28.10.2021 г.**	9,06	320	80	400
3.3.	Политически науки	03.11.2022 г.**	9,14	850	90	940
3.5.	Обществени комуникации и информационни науки	23.12.2022 г.	9,42	480	100	580
3.6.	Право	28.07.2022 г.	9,19		1 500	1 500
3.7.	Администрация и управление	27.05.2026 г.	9,86	3 000	1 400	4 400
3.8.	Икономика	22.03.2025 г.	9,90	13 000	6 500	19 500

**Срокът на валидност на акредитацията е до следващата акредитация на ПН, съгласно графика по чл. 81, ал. 2 от ЗВО 2 от ЗВО.

Източник: <https://www.neaa.government.bg/129-profesionalni-napravlenija/452-akreditirani-profesionalni-napravlenija-v-unss>

Междувременно част от професионалните направления са получили своята акредитация за следващия период, като актуалното състояние на обучаваните студенти в УНСС е отразено в Таблица 2.

Таблица 2. Обучавани студенти в УНСС по ОКС и ОНС през академична година (2021/2022) по акредитирани ПН.

Професионално направление /специалност от регулираните професии/	Срок на валидност на акредитацията	Последна оценка	Брой студенти, обучавани по ОКС и ОНС (според Националния регистър на НАЦИД)			
			Бакалавър	Магистър	Докторанти	Общо
3.1 Социология, антропология и науки за културата	2025 г.*	9,06	104	11	17	132
3.3 Политически науки	2025 г.*	9,14	432	64	21	517
3.5 ОКИН	2022 г. (2024 г.*)	9,42	281	18	15	314
3.6 Право	2022 г. (2025 г.*)	9,19		1295	56	1351
3.7 Администрация и управление	2026 г.	9,86	1835	328	46	2209
3.8 Икономика	2025 г.	9,90	9401	1991	332	11724
Общо			12053	3707	487	16247

* Срок до следващата програмна акредитация съгласно чл. 81, ал. 2 на ЗВО и Графика за акредитация на професионалните направления.

На заседание, проведено 13.09.2017 г., ПКСНУ и управление приема доклада на ЕГ за резултатите от извършеното оценяване по процедура за институционална акредитация, където са посочени **две препоръки** за подобряване работата на УНСС - София в съответствие с нормативно установените изисквания към датата на акредитацията. В съответствие с утвърдените процедури за акредитационно и следакредитационно наблюдение и съгласно Решение на Акредитационния съвет от 9.10.2017 г. (Протокол № 24), в УНСС – София е приключила процедура по САНК. Акредитационният съвет констатира, че ВУ е изпълнило двете формулирани препоръки.

При предходната институционална акредитация, Акредитационният съвет е направил следните препоръки:

Препоръка 1. Да се регламентира и развие тюторна система като част от институционалните механизми за осигуряване на високо качество на функциониране на системата – от приемане на студентите до тяхната професионална реализация.

Срок: септември 2019 г.

Правилата за действие на цялостната тюторна система в УНСС са приети на АС с решение № 6/13.12.2021г. В сегашния си вид целите на системата са насочени към: 1) ориентиране на студентите за тяхното практическо обучение и професионална ориентация; 2) подпомагане на студентите за академичен напредък и личностно развитие чрез обучението. За постигането на целите се изгражда и функционира Междууниверситетски център за развитие на кариерата; създава се единен регистър на партньорите на УНСС (вкл. Правилник за поддържане на регистъра) и се реализира проект за студентски практики. Подкрепата на студентите в рамките на тюторната система се осъществява на три нива: на ниво катедра чрез определяне на випускови ръководители (тютори); на ниво студентска общност чрез включване на студенти от по-горните курсове като ментори; на ниво университет посредством дейността на специализираните звена за практическо обучение и професионална ориентация. Ефективността на действащата тюторна система се доказва в периода на пандемията Ковид-19. Менторите, работещи на ниво междууниверситетски център допринасят за реализиране на връзката „студент-учебни практики“ и „студент-задължителни стажове“ по учебните планове на отделните специалности.

ПК констатира, че препоръката е изпълнена.

Препоръка 2. Да се актуализира правилника за атестиране на академичния състав, като се осигури: включване на представители на студентите и работодателите в състава на атестационните комисии; задължително отчитане мнението на студентите относно стила на преподаване, уменията и отношението на преподавателите към студентите и учебния процес.

Срок: септември 2019 г.

Новият документ „Правилник за атестиране на академичния състав на УНСС“ е приет с Решение на АС № 2 / 19-21.04.2018 г. и влиза в сила от учебната 2018/2019 г. Целта на обновяването на правилата е оптимизиране на процедурата по атестиране и прецизиране на критериите за оценка. За разлика от предходното издание на документа в новоприетия правилник се въвежда студентското оценяване като компонент на атестационната оценка. Системата за атестиране на академичния състав на УНСС се обвързва със системата за

поддържане на качеството на обучението, като се оптимизира анкетирването на студентите относно тяхната удовлетвореност от преподаването на конкретните преподаватели и от съдържателността на учебния материал. През 2021 г. правилникът се допълва с „Методика за оценка на качеството на образователния процес от студентите в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“. Прецизират се и правилата за формирането и функционирането на Атестационната комисия на ВУ както и на Факултетните комисии за осигуряване и оценяване на качеството (ФКООК). Оценката има комплексен характер и се базира на няколко конкретни групи от критерии и показатели, описани в правилника.

ПК констатира, че препоръката е изпълнена.

III. КОНСТАТАЦИИ И ОЦЕНКИ ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕ НА КРИТЕРИИТЕ ЗА ПОСЛЕДВАЩА ИНСТИТУЦИОНАЛНА АКРЕДИТАЦИЯ В СЪОТВЕТСТВИЕ СЪС СТАНДАРТИТЕ И НАСОКИТЕ ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО В ЕВРОПЕЙСКОТО ПРОСТРАНСТВО ЗА ВИСШЕ ОБРАЗОВАНИЕ И С РАЗПОРЕДБИТЕ НА ЗВО

СТАНДАРТ 1 ПОЛИТИКА ЗА ОСИГУРЯВАНЕ НА КАЧЕСТВОТО

Критерий 1.1. ВУ има документирана, публично оповестена, с официален статут и отчетност политика за осигуряване на качеството като част от стратегическото управление на образователната институция в интерес на обществените потребности.

Q1.1.1. УНСС организира своите дейности в съответствие със своята мисия, цели и задачи, обществените потребности и действащото законодателство.

УНСС има приети и публично оповестени стратегически документи, в които са формулирани мисията, визията, целите, задачите на институцията, отправната точка за модерното и ефективно функциониране на най-голямото висше икономическо училище у нас. Вътрешните документи, регламентиращи функционирането на ВУ са Стратегическия план за развитие на университета (2020-2024г.) и „Стратегия за развитието на НИД в УНСС за периода 2021-2025 г.“. Стратегическите документи са публикувани на сайта на университета и са достъпни за заинтересованите страни. Образователната и научна дейност на УНСС е в съответствие със Стратегическата програма „България 2020“, при което се очертават следните приоритети - качествено развитие на академичния състав и високата професионална подготовка на студентите.

В УНСС се провежда отчитане мнението на студентите като ключов фактор за поддържане на качеството в интерес на всички заинтересовани страни. Използва се проактивен инструментариум чрез провеждане на ежегодни общоуниверситетски проучвания с широк обхват – студенти в процес на обучение, завършили студенти, работодатели, академичен и административен състав. Провеждат се семестриални допитвания до студентите по преподавани учебни дисциплини, катедрени анкетни и други проучвания по специалности и професионални направления. Документите, чрез които се управлява и поддържа политиката по качеството във ВУ, са достъпни на сайта на УНСС в секция „Вътрешни нормативни документи“.

Политиката за управление на качеството е разписана и залегнала в редица вътрешни документи, чрез което се осигурява мониторинг върху нивото на качество на образователния и изследователския процеси в УНСС, включително в: Правилник за дейността на УНСС; Етичен кодекс на УНСС и политика за почтеност в академичното творчество; Правилник за учебната дейност на УНСС (актуализиран през 2021г.);

Правилник за устройството и дейността на Центъра за дистанционно обучение на УНСС; Правилник за научноизследователската дейност на УНСС; Правилник за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС.

Q1.1.2. Цялостната дейност в УНСС е подчинена на институционалната система за качество, без да се пренебрегва спецификата на Университета, който носи отговорност за развитието на културата за качество.

От 2005г. в УНСС съществува и функционира Системата за управление на качеството (СУК) като ядро на стратегическото управление на ВУ. Ресертификационния одит, проведен през м. юни 2020 г. от международната сертифицираща организация NQA, потвърждава съответствието на СУК на УНСС спрямо изискванията на международния стандарт ISO 9001: 2015. Актуалната версия на политиката по качеството на УНСС е разработена и приета през март 2020 г. съгласно изискванията на стандарт ISO 9001: 2015. СУК в УНСС е основана и действа на основата на принципа за своевременно идентифициране, оценка и управление на риска. Създаден е „Риск регистър“ и чрез него се оценяват потенциалните рискове в отделните структури на УНСС – факултетите, катедрите и дирекциите. Методите и практическите действия за оценка на риска са документирани в публично оповестена Стратегия за управление на риска (2021 – 2023г.). Основен документ, описващ управлението на СУК, е Наръчника по управление, където са описани процесите по управление на качеството, както и механизмите за поддържането на контрола, при спазване баланса на интересите на заинтересованите страни. Това позволява СУК в УНСС да обхване обучението на студенти, докторанти и специализанти; научноизследователска, издателска, печатна, библиотечна дейности, студентските столове и общежитията. В УНСС ежегодно се подготвят аналитични доклади за резултатите от прилагането на СУК, въз основа на които ръководството прави комплексен преглед и формулира насоки за нейното усъвършенстване.

N.1.1.1 Брой проведени обучения и семинари за функционирането на системата за осигуряване на качеството в УНСС.

От 2014 г. в УНСС се прилага ежегодна Програма за повишаване на квалификацията на академичния състав. В нея са включени ежегодни курсове относно системата за управление на качеството и вътрешния одит. През четиригодишния следакредитационен период специализирани целеви обучения по функционирането на вътрешната система за оценяване и поддържане на качеството са преминали 186 преподаватели от УНСС. Ежегодните обучения обхващат всички структурни звена. През наблюдавания период в обученията на административния персонал по СУК са участвали 79 служители и ръководители на административни отдели в УНСС. Основание за това дава Наръчникът за управление на качеството в УНСС и по-специално клауза 7.1.6 „Знания и опит“. Участниците в обученията се предлагат от дирекция „Човешки ресурси“, а темите на обученията се определят от актуалността на текущите потребности. Така например, за да отговори на предизвикателствата, породени от пандемията от COVID-19, през 2020 г. е проведен семинар на тема: „Предизвикателства пред работата на административните органи в УНСС в кризисни условия“.

В рамките на последния етап от Проект BG051PO001-3.1.08-0031 „Разработване и въвеждане на система от ключови индикатори и процесно базирано управление в УНСС“ се осъществява специализирано обучение на 16 преподаватели като вътрешни одитори.

През оценявания период 2017/18-2021/22 г. са проведени общо 20 обучения и семинари на преподавателски и административен персонал по проблеми на функционирането на СУК.

Q.1.1.3. Изградени са и се усъвършенстват съответни вътрешни структури за разработването и прилагането на политиката на качеството, в които се включват студенти и заинтересовани страни.

В УНСС са изградени съответни на организационната структура вътрешни органи за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството. Към тях се отнасят: Съветът по качеството, Комисията за осигуряване и оценяване на качеството (КООК) и факултетните комисии за осигуряване и оценяване на качеството (ФКООК). От началото на 2017 г. функционира Комисия за осигуряване и оценяване на качеството (КООК), която обединява представители на преподавателите от всеки факултет, представители на студентите и на работодателски организации. Аналогично във факултетните КООК също са включени представители на синдикатите и професионални организации, както и на студентите. В края на годината всяка от комисиите изготвя доклад и отчита изпълнението на поставените задачи. Самата политика за качество в УНСС функционира чрез прилагане на SMART подход. Наред с това в УНСС функционира йерархично изградена организация за периодично обсъждане и актуализиране на вътрешната нормативна база. За това допринася изградения „Единен регистър на вътрешните актове на УНСС“, който обхваща комплексно вътрешната нормативна база.

NI.1.2. Брой проведени проучвания на мнението на студентите и на другите заинтересовани страни относно качеството на обучението и на академичния състав.

В УНСС периодично се провеждат преки допитвания до студентите относно качеството на обучението чрез анкета, като оценките са по шестобалната скала. Тези проучвания се осъществяват от Центъра за статистически изследвания със съдействието на Учебна дирекция въз основа на критерии, заложи в анкетна карта.

С решение на АС № 2/21.04.2021 г. е регламентирана нова методика на провеждане на анкетните проучвания. Първото проучване по тази методика е проведено през май 2021г. и е съобразно с „Методика за оценка на качеството на образователния процес от студентите в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“, приета от АС. С помощта на новата методика през посочената година са обхванати 2383 студента от ОКС „Бакалавър“ и 516 студента от ОКС „Магистър“ от всички специалности. Фокус на проучването са оценяването на част от преподаваните дисциплини и начините на преподаване, като резултатите са обобщени и предоставени на катедрите, както и на ректорското ръководство. Анкетните проучвания се провеждат два пъти годишно, като студентите подават своето мнение в облачната среда с използване на MS Forms.

NI.1.3. Средногодишен брой проведени вътрешни одити за оценка на качеството /след последната акредитация на УНСС/

В рамките на системата за управление на качеството в УНСС е разработена Оперативна процедура за вътрешни одити (ОП 01 „Вътрешни одити“). Нейна цел е мониторинг върху процесите на СУК и съблюдаване на съответствие с критериите на международния стандарт ISO 9001:2015. Съгласно Наръчника за управление на качеството, ежегодно в УНСС се провежда поне един пълен вътрешен одит, който покрива всички клаузи от стандарта. Съветът по качеството на УНСС приема Годишна програма за провеждане на вътрешни одити, съгласно изискванията на международния стандарт. За наблюдавания период 2017/18-2021/22г. са проведени 6 вътрешни одита, в резултат от които са идентифицирани 2 искания за превантивни/коригиращи действия и са разкрити 4

зони да подобрение. Всеки одит се извършва по утвърден от Ректора план за вътрешен одит на СУК на УНСС, в който са определени одиторите, одитираните, мястото и часът за провеждането на одита в съответното звено, като във въпросниците за вътрешен одит са включени изискванията на НАОА за институционална и програмна акредитация.

Q1.1.4. Подобрява се качеството на обучението и на академичния състав в резултат на системно провежданите проучвания на мненията на студентите и на другите заинтересовани страни.

Отчитането на студентското мнение при приемането на нови и актуализирането на съществуващите учебни планове и програми е важна предпоставка за осигуряване качеството на обучение и качеството на академичния състав. Наред с пряко провеждани анкетирания на студентите, посочени по-горе, информацията за тяхното мнение се добива по два взаимнообвързани начина: чрез участието на студентите в работата на ръководните органи на катедрите, на факултетите и на университета; чрез анализ на резултатите от системно провеждани за целта семестриални проучвания, които се извършват въз основа на семестриалната и годишна успеваемост на студентите, но също така и при постъпили жалби и предложения от тяхна страна. Представители на студентите от УНСС са членове на факултетните Комисии за оценяване и одобряване на програмите за обучение.

Научноизследователският център по маркетинг (НИЦМ) регулярно провежда анкети сред потребителите на кадри относно актуалността и практическата насоченост на обучението, като информацията се обработва и предоставя на заинтересованите страни. Добра практика представлява обратната връзка от менторите в организациите, където студентите провеждат преддипломните си стажове и учебни практики. УНСС има сключени споразумения за сътрудничество с над 500 организации от практиката. Във връзка с актуализирането на учебната документация в УНСС инициира допитване с представители на 382 компании, 60 държавни и 60 общински органи за целесъобразността и актуалността на обучението. Проучвания сред работодатели се правят и посредством представители на отделните алумни клубове, действащи в УНСС. ВУ получава обратна връзка от страна на работодателите за степента на тяхната удовлетвореност от уменията на студентите/стажантите и чрез изпълнението на проекта „Студентски практики“. Друг източник на информация относно успеваемостта на завършилите студенти, започващи работа на практика е и Рейтинговата система на висшите училища в България. Обобщената и анализирана информация от посочените източници служи за основа през оценявания период за актуализиране на 128 учебни планове и 39 учебни програми в отделните ОКС на обучението в УНСС.

N1.1.4. Средногодишен брой проведени външни одити за оценка на качеството.

За периода 2017/18-2021/22г. в УНС ежегодно са провеждани външни одити от независимите международни сертифициращи организации Intertek и NQA. Съответно от страна на Intertek през 2017 г. е проведен ресертификационен одит, а през 2018г. и 2019г. - контролни одити. От страна на NQA през 2020г. е проведен ресертификационен одит, а през 2021г. и 2022г. - контролни одити. Резултатите от външните одити се обсъждат по инициатива на ръководството на УНСС на заседание на съответните органи. Наред с това НАОА извършва процедури за акредитиране на професионалните направления, по които в УНСС се обучават студенти в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“, съгласно Таблица 1. по-горе.

Q1.1.5. Ефективност (разбрана като степен на постигане на поставените цели) на вътрешната система на УНСС за оценяване и поддържане качеството на обучението

Извършените външни одити през оценявания период и изготвените от сертифицираните органи доклади са доказателство за ефективността на функционирането на СУК в УНСС. Това се потвърждава и от последния ресертифициращ външен одит от 2020 г., при който е установено, че в УНСС е изградена и функционира ефективно система за управление на качеството в съответствие с изискванията на стандарт ISO 9001:2015 и не са установени несъответствия. Информацията от вътрешните одити, проведени през периода 2017/18-2021/22 г., показва, че са идентифицирани 2 искания за превантивни/коригиращи действия и са разкрити 4 зони за подобрене в конкретни области и структури на СУК. Това доказва, че системата действа успешно и допринася за поддържане качеството на обучението в УНСС.

Q1.1.6. УНСС гарантира спазването на академичните свободи и създава условия за нетърпимост към прояви на дискриминация и академични измами. Институцията има Етичен кодекс и Комисия, осигуряваща неговото прилагане от академичната общност.

Основни нормативни документи, регулиращи спазването на академичното единство в УНСС, са Етичен кодекс на УНСС, Етичен кодекс на служителите на УНСС, Правилник за дейността на Комисията за академична етика и Правилник за организиране и осъществяване на защитата на интелектуалната собственост. Всички те са публично оповестени на сайта на УНСС.

Комисията за академична етика в УНСС работи в изпълнение на приетия от Общото събрание на УНСС и публично оповестен Етичен кодекс на университета. Дейността на Комисията за академична етика се осъществява в тясно сътрудничество и взаимодействие с Омбудсмана на УНСС и Ръководството на Университета. В случай на нарушаване принципите на етично поведение или неспазване на основни принципи, заложен в Етичния кодекс, се прилага механизъм на медиация между засегнатите страни и се издават предписания за спазване на разпоредбите на УНСС за етично поведение.

Правилникът за интелектуалната собственост на УНСС регламентира организацията и администрирането на спазване на правата на интелектуална собственост в УНСС. В него се уреждат методите, средствата, отговорните институции и лица за проверка на оригиналността и автентичността на дипломни и дисертационни работи.

Преподавателите в университета използват разнообразни лостове за противодействие на плагиатството: софтуер Viper, Plagiarism Detector, Plagium и софтуер ЕТХТ Antiplagiat); онлайн продукти; вътрешни институционални решения. В университетската библиотека има специални места за проверка срещу плагиатстване. Пример за добра практика и академична етичност е подписването на Декларация за авторство от студентите при разработването на курсови работи, магистърски тези и други авторски разработки.

УНСС е член на Глобалния договор на ООН (ГД на ООН) за постигане на устойчиво и социално отговорно развитие. Двете комюникета за ангажираност на УНСС (2019 г. и 2021 г.) през периода на членство в Глобалния договор на ООН (2016 – 2018 г.) легитимират усилията в посока интегриране на десетте принципи на Глобалния договор на ООН в стратегията, културата и всекидневните дейности в университета.

NI.1.5. Брой на документираните процедури за установяване на изпитни измами и плагиатство за периода след последната акредитация на УНСС.

Вследствие на политиката за превенция срещу академична непочтеност през оценявания период са документиран три сигнала за плагиатство в УНСС. Сигналите са проверявани с помощта на PlagScan , в резултат на което в единия случай не е констатирано плагиатство, а в другите е установено такова и са предприети предвидените в законодателството мерки за отстраняване. През периода 2020 – 2023 г. в Комисията по академична етика са постъпили и са приключени със становища/решения 33 писмени сигнали и жалби (индивидуални и колективни). Анализът на тяхното съдържание показва, че преобладаващата част се отнасят до нарушаване на доброто име и репутация на преподаватели, катедри и УНСС чрез изнасяне на вътрешна и недостоверна информация в публикации в социалните мрежи, в разпространявани е-мейли и други.

Изводи на ПК по изпълнение на Стандарт 1:

1. УНСС има приети и публично оповестени мисия, визия и стратегически план за развитие на университета (2020-2024г.). Образователната и научна дейност на УНСС е в съответствие със Стратегическата програма за развитие на страната „България 2020“.

2. В УНСС функционира системно изградена институционална система за управление на качеството, чийто фундамент са ефективните институти, установени норми и правила, построени въз основа на критериите на ISO 9001:2015. В УНСС функциониращата СУК е основата за създаване на академична култура за отчитане и поддържане на качеството във всички дейности.

3. В УНСС ежегодно се прилага Програма за повишаване на квалификацията на академичния състав, която е насочена към усъвършенстване на вътрешната система за оценяване и поддържане на качеството на обучение и на академичния състав. През наблюдавания период през специализирани целеви обучения са преминали 186 преподаватели и 79 служители и ръководители на административни отдели. В УНСС се осъществява специализирано обучение на вътрешни одитори съгласно стандарт ISO 9001:2015 - за наблюдавания период са обучени 16 души. Проведени са общо 20 обучения и семинари на преподавателски и административен персонал по проблеми на ефективното функциониране на СУК.

4. В УНСС са изградени съответни на организационната структура вътрешни структури за разработването и прилагането на политиката за осигуряване на качеството. Към тях се отнасят: Съветът по качеството, Комисията за осигуряване и оценяване на качеството (КООК) и факултетните комисии за осигуряване и оценяване на качеството (ФКООК). Налага се констатацията, че оперативната структура за координация и контрол на качеството в УНСС предполага единното функциониране и взаимно допълване на органите по качество, което допринася за осигуряване ефективност при мониторинга и оценяването на качеството.

5. В УНСС периодично се провеждат преки допитвания до студентите относно качеството на обучението. От 2021г. в УНСС е въведен нов актуализиран формат на Методиката за оценка на образователния процес от студентите. С нейна помощ през посочената година са обхванати 2383 студента от ОКС „Бакалавър“ и 516 студента от ОКС „Магистър“ от всички специалности.

6. Съветът по качеството на УНСС приема годишна програма за провеждане на вътрешни одити, съгласно изискванията на международния стандарт. За наблюдавания

период са проведени 6 вътрешни одита, в резултат от които са идентифицирани 2 искания за превантивни/коригиращи действия и са разкрити 4 зони за подобрене.

7. В УНСС Научноизследователският център по маркетинг регулярно провежда анкети сред потребителите на кадри относно актуалността и практическата насоченост на обучението. За тази цел са сключени споразумения за сътрудничество с над 500 организации от практиката. Иницирано е допитване с представители на 382 компании, 60 държавни и 60 общински органи за целесъобразността и актуалността на обучението. Информацията служи за основа през оценявания период за актуализиране на 128 учебни планове и 39 учебни програми в отделните ОКС на обучението в УНСС.

8. За наблюдавания период в УНСС ежегодно са провеждани външни одити от независимите международни сертифициращи организации Intertek и NQA. Съответно от страна на Intertek през 2017 г. е проведен ресертификационен одит, а през 2018г. и 2019г. - контролни одити. От страна на NQA през 2020г. е проведен ресертификационен одит, а през 2021г. и 2022г. - контролни одити.

9. В рамките на системата за управление на качеството в УНСС е разработена Оперативна процедура за вътрешни одити. Съгласно Наръчника за управление на качеството, ежегодно в УНСС се провежда поне един пълен вътрешен одит, който покрива всички клаузи от стандарта ISO9001:2015.

10. Основни нормативни документи, регулиращи спазването на академичното единство в УНСС, са Етичен кодекс на УНСС, Етичен кодекс на служителите на УНСС, Правилник за дейността на Комисията за академична етика и Правилник за организиране и осъществяване на защитата на интелектуалната собственост. В университета се използват разнообразни лостове за противодействие на плагиатството: софтуер Viper, Plagiarism Detector, Plagium и софтуер ETXT Antiplagiat).

11. Вследствие на политиката за превенция срещу академична непочтеност през оценявания период са документирани три сигнала за установяване на плагиатство в УНСС. Сигналите са проверявани с помощта на PlagScan и са предприети предвидените в законодателството мерки. През периода 2020–2023 г. в Комисията по академична етика са постъпили и са приключени със становища/решения 33 писмени сигнали и жалби (индивидуални и колективни).

СТАНДАРТ 5. ПРЕПОДАВАТЕЛСКИ СЪСТАВ

Критерий 5.1 Профил на преподавателския състав

Q5.1.1. ВУ разполага с необходимия по численост и профил преподавателски състав, за осъществяване на висококачествено обучение.

Учебната и научно-изследователската дейност в УНСС се осъществява от академичен състав, който заема съответните длъжности: за хабилитирани лица – професор и доцент, за нехабилитирани лица – асистент и главен асистент. Наблюдава се тенденция за намаление на преподавателския състав през периода на последваща институционална акредитация, като през учебната 2017/2018 година в УНСС са работили общо 486 преподаватели наети на първи ОТД, докато през учебната 2022/2023 година общият брой на преподавателите, наети на първи ОТД е 427. Преподавателите са разпределени в осем факултета и 36 катедри.

N5.1.1 Съотношение преподаватели на ОТД: студенти за професионалните направления/СРП, по които ВУ провежда обучение, като се отчита спецификата на ВУ

На един преподавател в УНСС се падат средно 35 обучавани студента през 2022/2023 учебна година срещу 40 студента на един преподавател през 2017/2018 учебна година. Забелязва се намаляване на съотношението на преподавателите на ОТД към обучаваните студенти в ОКС „бакалавър“ и ОКС „магистър“ поради по-съществено намаляване на студентите през анализирания учебни години в сравнение със спада в броя на преподавателите наети на ОТД в УНСС. Наблюдава се различно съотношение между преподавателите и студентите по отделните акредитирани професионални направления. За последната приключила академична година най-високо е съотношението в ПН 3.7 „Администрация и управление“ – 52,8 студента на един преподавател, следват ПН 3.8 „Икономика“ с 41,4 студента на един преподавател, ПН 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“ с 37,4 студента на един преподавател и ПН 3.6 „Право“ с 37,0 студента на един преподавател. Най-ниско е съотношението в ПН 3.3 „Политически науки“ – 31,0 студента на един преподавател и ПН 3.1 „Социология, антропология и науки за културата“ – 11,5 студента на един преподавател.

Q5.1.2 Преподавателският състав на ВУ е с висока квалификация в образователната, научноизследователската и/или художествено-творческата и спортна дейности.

УНСС поддържа преподавателски състав с висока квалификация в образователната, научноизследователската, творческата и спортна дейности. Поддържа се високо ниво на хабилитиран преподавателски състав, което осигурява осъществяването на качествен учебен процес. По научен профил на преподавателите на ОТД най-голям дял заемат преподавателите в ПН 3.8 „Икономика“ – 71,4% от преподавателите към началото на 2022/2023 учебна година, следват преподавателите в ПН 3.7 „Администрация и управление“ – 10,6%, ПН 3.6 „Право“ – 9,1%, ПН 3.3 „Политически науки“ – 4,2%, ПН 3.1 „Социология, антропология и науки за културата“ – 2,6% и ПН 3.5 „Обществени комуникации и информационни науки“ – 2,1%.

N5.1.2 Структура, възраст и съотношения на преподавателския състав на ОТД по академични длъжности

През учебната 2022/2023 година делът на хабилитираните преподаватели в общия брой преподаватели в УНСС е 52,2% срещу 48,8% през учебната 2017/2018 г. Тенденцията на увеличаване на дела на хабилитирания състав е благоприятна и осигурява стабилност в развитието на преподавателския състав, както и възможност за израстване на нехабилитираните преподаватели.

В структурно отношение през учебната 2022/2023 година академичният състав на основен трудов договор се състои от 52 професори (12% от общия брой преподаватели), 169 доценти (40% от общия брой преподаватели), 149 главни асистенти (35% от общия брой преподаватели), 32 асистенти (7% от общия брой преподаватели), 21 старши преподаватели (5% от общия брой преподаватели) и 4 преподаватели (1% от общия брой преподаватели). За периода на последваща институционална акредитация се наблюдава тенденция на запазване на дела на професорите (12,8% през 2017/2018 учебна година, 12,2% през 2022/2023 учебна година) и увеличаване на дела на доцентите от 36% през 2017/2018 учебна година на 40% през 2022/2023 учебна година. Значително се увеличава делът на главните асистенти от 25% през 2017/2018 учебна година на 35% през 2022/2023 учебна година, за сметка на намаляване на дела на асистентите от 17% през 2017/2018 учебна година на 7% през 2022/2023 учебна година. Намаляващият дял на асистентите през анализирания период се дължи на израстването им в по-висока академична длъжност и прекратяването на

срочните договори на част от асистентите. В университета има установени квоти за отделните академични длъжности по факултети, като общо за университета е налице стремеж за постигане на съотношението 1:2:2:1, както следва: професори, доценти, главни асистенти, асистенти. Това квотно съотношение е съобразено с бюджета за заплати и се взема предвид при обявяване на конкурсите за съответните длъжности.

По отношение на придобитите научни степени през 2022/2023 учебна година академичният състав на УНСС включва 14 преподаватели (11 души от професорите и 3 души от доцентите) с научна степен „доктор на науките“ (3,3% от общия брой на преподавателите). От нехабилитирания състав, чийто брой в началото на периода възлиза на 248 души, се регистрира намаление, на 206 души в края на периода. В групата на гл. асистенти всички са с ОНС „Доктор“. През наблюдавания период при тях се наблюдава тенденцията за увеличаване на броя от 123 души на 149, както и на техния дял – от 25% на 35%. От групата на нехабилитираните броят на асистентите бележи тенденция към намаляване – от 84 души в началото на периода на 32 души – в края. Намалява както броя на асистентите с ОНС „Доктор“ – от 59 в началото на периода на 32 – в края, така и техния относителен дял – от 17% на 7%. Намалява броят, а заедно и с това делът на преподавателите без научна степен, а именно: 25 преподаватели са без научна степен (6% от общия брой на преподавателите). Забелязва се положителна тенденция на увеличаване на дела на преподавателите с ОНС „доктор“ от 81,9% през 2017/2018 учебна година на 90,9% през 2022/2023 учебна година.

През периода на ПИА се наблюдава оптимална възрастова структура, като средната възраст на академичния състав (48 години) се запазва непроменена. Към учебната 2022/2023г. година най-голяма е числеността на преподавателите във възрастовата група 41-45 г. – 19,8%, следват възрастовите групи 36-40 г. и 46-50 г., които формират съответно 17,8% и 17,6% от академичния състав на университета. Във възрастовата група 61-65 г. са 12,1% от преподавателите, 11,9% от преподавателите са на възраст 56-60 г., а 10,1% са в групата 51-55 г. Във възрастовата група 31-35 г. са 9,7% от преподавателите. Най-малка е числеността на преподавателите във възрастовите групи до 30 години и над 65 години, които представляват едва 1,0% от общия брой преподаватели към 2022/2023 учебна година.

№5.1.3 Относителен дял на хабилитираните преподаватели, регистрирани в НАЦИД от общия брой на хабилитираните

Към учебната 2022/2023 година всички хабилитирани преподаватели (100%) са регистрирани в НАЦИД.

Q5.1.3 ВУ има ясни процедури за заемане на академични и научноизследователски длъжности.

В УНСС съществуват правила, процедури, ред за наемане и за професионално израстване на академичния състав при спазване на националното законодателство. В университета е въведена и действа критериална Система за кариерно развитие в УНСС, в която са интегрирани действащите нормативни изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото приложение. Създадени са специализирани университетски органи: Съвет по хабилитация на УНСС и Комисия по количествените изисквания за заемане на академични длъжности. В университета действат и утвърдени вътрешни актове: Правилник за организацията и провеждането на конкурси за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности в УНСС, Правилник за научноизследователската дейност на УНСС, Правилник за учебната дейност на УНСС. Кандидатите, участващи в отделните конкурси следва да

докажат изпълнението на минималните национални изисквания и допълнителните изисквания, определени от висшето училище. Информацията за предстоящи и проведени конкурси за академични длъжности и за защити на дисертационни трудове в УНСС се публикува на уеб страницата на университета.

N5.1.4 Брой обявени и реализирани конкурси за заемане на академични длъжности за периода

През периода 2017/18–2021/22г. в УНСС са обявени и реализирани 197 конкурса за заемане на академични длъжности. Най-много конкурси са обявени за академичната длъжност „главен асистент“ – 85, следвани от конкурси за придобиване на академичната длъжност „доцент“ – 71 и академичната длъжност „професор“ – 41. Най-много конкурси (42) са обявени през 2017 г., а най-малко (21) са обявени през 2019 г. През периода на акредитация в УНСС средногодишно се обявяват по около 33 конкурса за заемане на академични длъжности.

Q5.1.4 ВУ провежда процедури и прилага план за професионалното развитие на преподавателите, в т.ч. за правото за ползване на определени периоди от време за творческото им развитие (чл. 55 ал. 2 от ЗВО).

В УНСС се провежда целенасочена политика за осигуряване на условия за устойчиво кариерно развитие на преподавателския състав. Съществува ясно установен и публично оповестен ред за наемане на работа на преподавателите на основен трудов договор. Длъжностите на преподавателския състав се заемат с конкурси и избор в съответствие с националната и вътрешната нормативна рамка. На преподавателите се осигурява възможност да осъществяват изходящи мобилности в чуждестранни висши училища. Членовете на преподавателския състав могат да ползват и отпуск за целите на творческото им развитие. Кариерното развитие на преподавателите е обвързано и с процесите на атестиране и техните резултати.

N5.1.5 Относителен дял на преподавателите, възползвали се от правото на творчески отпуск (сабатикъл) за акредитационния период

През периода 2017/2018 учебна година - 2022/2023 учебна година само 5% от преподавателите в УНСС са се възползвали от правото си на творчески отпуск.

Q5.1.5 ВУ има функционираща система за атестиране на академичния състав.

Редът за атестиране е уреден в Правилника за атестиране на академичния състав на УНСС. Създадени са атестационни комисии към всеки факултет, които включват минимум пет хабилиитирани лица, както и по един представител на студентите и работодателите, които имат право само на съвещателен глас. Атестирането се осъществява по набор от критерии и показатели, групирани в три области: учебна дейност, научноизследователска дейност, административна и обществена дейност. Хабилиитираният състав подлежи на атестиране на всеки пет години, а нехабилиитираният състав – на всеки три години. За периода 2017-2022 г. са извършени 419 атестации на преподаватели, от които 237 атестации на хабилиитирани преподаватели (чийто дял от средногодишния брой хабилиитирани възлиза на 96,3%) и 182 атестации на нехабилиитирани лица (чийто дял от средногодишния брой нехабилиитирани за периода възлиза на 97,8%). Положителна оценка от атестираните хабилиитирани преподаватели получават 237 на брой лица (100%), а от групата на нехабилиитираните получават 182 на брой лица (100%). Няма случаи, при които е получена отрицателна оценка.

Q5.1.6 Функционира система от стимули за академичния състав в зависимост от степента на поддържане на качеството на образователната,

научноизследователската, художественотворческата и спортната дейност.

В УНСС се прилагат редица стимули за постигнати резултати от страна на академичния състав. През 2022 г. са разработени и приети изцяло нови Правила за материално стимулиране на публикационната активност на академичния състав на УНСС. Прилага се финансово стимулиране на публикациите на преподавателите в издания, реферирани и индексирани в световните бази данни Scopus и/или Web of Science. Годишната сума за материално стимулиране на публикационната активност на преподавателите е повишена значително от 15 000 лв. за периода 2017-2021 г. на 330 000 лв. през 2022 г. Също така се предоставят финансови стимули на докторанти и техните научни ръководители, които успешно са завършили своите дисертации в рамките на срока на тяхната докторантура. Съществена част от системата за стимули в УНСС е предоставянето на годишни бюджети на факултетите за подпомагане участията на академичния състав в научни форуми в страната и чужбина.

N5.1.6 Относителен дял на преподавателите, придобили почетни звания и престижни национални и международни научни отличия

През периода 2017/18-2021/22г. 6% от преподавателите в УНСС са придобили почетни звания и престижни национални и международни научни отличия, което подчертава не само общественото признание в областта на науката, но и приноса на наградените в полза на различни обществено-полезни дейности и каузи.

Q5.1.7 ВУ има система за структуриране на задължителната преподавателска натовареност (аудиторна заетост), включваща и преподаването в магистърски и докторски програми

В УНСС е изградена система за структуриране на задължителната преподавателска натовареност, която е уредена в Правилника за учебната дейност на УНСС. Съгласно чл. 117 ал.1 работното време на преподавателите на ОТД е 8 часа на ден (40 часа седмично, приравнени към 1600 часа годишно за целите на планирането на заетостта). В рамките на работното време преподавателите осъществяват различни видове дейности, които подлежат на оценка в процеса на атестиране, а именно: (1) учебна дейност; (2) учебно-методична дейност, вкл. менторска дейност; (3) научноизследователска дейност.

Всеки преподавател в УНСС подготвя за учебната година индивидуален план по семестри по образец. Преподавателите отчитат изпълнените дейности след приключване на учебната година в раздел „Отчет“ на индивидуалните планове и в Дневника на изпълнението на заетостта. Цялостната дейност по изготвяне на индивидуалните планове и тяхното отчитане се администрира от дирекция „Учебна дейност“, която осъществява и проверка за спазване на националните и университетски нормативни изисквания.

N5.1.7 Брой регламентирани аудиторни часове годишно на преподавател на ОТД (включващо преподаване в бакалавърски, магистърски и докторски програми)

В Колективния трудов договор на УНСС (чл.29 ал.1 т.1) е утвърдена аудиторна заетост на преподавател на ОТД в размер на 180 часа лекции или 360 часа упражнения.

Q5.1.8 ВУ насърчава обмена на преподаватели и изследователи с други ВУ у нас и в чужбина за определени периоди на преподаване и научни изследвания.

В УНСС са създадени условия за участие на академичния състав в различни видове мобилност. Функционира Университетски център за мобилност на студенти и преподаватели (УЦМСП), който оказва съдействие за осъществяване на входяща или изходяща международна мобилност. УНСС провежда целенасочена политика за насърчаване на обмена на преподаватели, вкл. и по програма „Еразъм+“. Към началото на

2022/2023 учебна година УНСС има сключени 245 междуинституционални споразумения по програма „Еразъм+“. Мобилности с цел преподаване и научни изследвания са планирани в рамките на проект „Икономическото образование в България 2030“, финансиран от ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, както и по проект “Съвместен интегриран подход за модернизация и цифрова трансформация на обучението“ чрез партньорство между ТрУ, УНСС, Русенски университет и БСК”. Сътрудничеството със сродни университети в рамките на университетската мрежа СЕЕРУС също дава възможности за преподавателска мобилност. Подобен тип мобилност се реализира и въз основа на редица изследователски проекти, които УНСС изпълнява в сътрудничество с чуждестранни университети. Такива мобилности са реализирани по проект КП-06-65/5 финансиран от ФНИ в партньорския университет Università degli studi Internazionali di Roma (UNINT), Italy; проект "Promoting entrepreneurship by supporting promising innovative ideas through pre-incubating mechanisms" /CO-WORKING/, Interreg, Гърция и проект 2022-1-DK01-KA220-VET-000086675 DS-FARM „Цифрови умения за интелигентно земеделие“.

N5.1.8 Брой преподаватели, участвали в изходяща и входяща преподавателска и изследователска мобилност

За периода 2017/2018г. – 2021/2022г. са реализирани 235 изходящи мобилности и 169 входящи мобилности на преподаватели. Броят на реализираните изходящи мобилности от страна на академичния състав на УНСС е относително стабилен и е около 70 мобилности на учебна година (с изключение на учебните години по време на COVID-19 пандемията). Наблюдава увеличаване на относителния дял на преподавателите, реализирали изходяща мобилност по програма Еразъм+ от 13,0% в началото на акредитационния период на 17,0% в края на периода. По същата европейска програма се реализира и входяща преподавателска мобилност, като броят на преподавателите варира през наблюдавания период между 18 души (2019/2020г) и 48 души (2017/2018г.)

Мобилности на преподаватели и изследователи от УНСС се реализират и в рамките на проекти с национално и международно финансиране. По проект „Икономическото образование в България 2030“ са реализирани 30 изходящи мобилности с цел преподаване, 15 изходящи мобилности с цел научноизследователска дейност, 4 изходящи мобилности на докторанти и 2 входящи мобилности на преподаватели. По проект “Съвместен интегриран подход за модернизация и цифрова трансформация на обучението“ чрез партньорство между ТрУ, УНСС, Русенски университет и БСК” са реализирани 2 изходящи мобилности с цел преподаване. УНСС участва в университетската мрежа СЕЕРУС, в рамките на която преподавателите са реализирали 4 изходящи и 5 входящи мобилности. УНСС е привлякъл със собствени средства 8 чуждестранни лектори, които са представили своите лекционни курсове като хонорувани преподаватели.

Q5.1.9 ВУ насърчава участието на преподавателите в съвместни обучителни и изследователски програми с други ВУ у нас/в чужбина

УНСС насърчава участието на преподавателите в съвместни обучителни и изследователски програми с утвърдени висши училища в България и в чужбина. УНСС провежда обучение по съвместни програми с чуждестранни партньори в ОКС „Бакалавър“ по специалност „Икономика и управление“ (с Tianjin Foreign Studies University, China), в ОКС „Магистър“ по специалност „Международен бизнес“ (две съвместни програми съответно с University of International Studies of Rome, Italy и с Shanghai Jiao Tong University, China) и в ОКС „Магистър“ по специалност „Бизнес администрация“ (с Northern Illinois University, USA).

Наред с това са стартирани пет съвместни програми в ОКС „Бакалавър“ с Бургаски свободен университет (БСУ) и СА „Д.А. Ценов“ – Свищов. Три съвместни магистърски програми се реализират в партньорство с Тракийския университет, Русенския университет и Българска стопанска камара. Седем магистърски програми се предлагат съвместно със СА „Д.А. Ценов“ – Свищов. Съвместно обучение с Националната спортна академия се предлага по магистърска програма „Спортен бизнес“. Магистърската програма „Иновации и предприемачество в началното и предучилищното образование“ се реализира съвместно с БСУ.

N5.1.9 Брой съвместни обучителни програми с други ВУ в страната и в чужбина

Броят на съвместните обучителни програми е общо 21, от които 4 съвместни обучителни програми с висши училища от чужбина и 17 съвместни обучителни програми с висши училища от България.

N5.1.10 Брой чуждестранни гост-преподаватели, водели лекционни курсове

Броят на чуждестранните гост-преподаватели, водили лекционни курсове е 8, като за периода 2017/2018г. – 2021/2022 г. броят на лекционните часове възлиза на 172 (34 средногодишно). Наблюдава се намален интензитет през учебната 2019/2020 година поради COVID-19 пандемията.

Критерий 5.2. Квалификация на академичния състав: научноизследователска, художественотворческа и спортна дейност

Q5.2.1 ВУ прилага политика за конкурентоспособна научноизследователска, художественотворческа, иновационна и публикационна дейност в съответствие със своята специфика

УНСС прилага политика за конкурентоспособна научноизследователска, иновационна и публикационна дейност в съответствие със своята специфика. ВУ осигурява възможности за включване на преподавателите в изпълнението на изследователски проекти с теоретичен и практико-приложен характер. Правилата за реализиране на посоченият вид дейности са регламентирани в редица вътрешни документи, а именно: Правилника за дейността на УНСС; Правилника за научноизследователската дейност на УНСС; Правилниците за дейността на редакционните колегии на научните издания на УНСС и Издателския комплекс на УНСС; Плана по качеството на НИД в рамките на СУК на УНСС.

Университетската информационна система за научноизследователска дейност (УИС-НИД) позволява изготвянето на справочна информация в различни аспекти според потребностите на всички нива на управление. В УНСС е въведен е механизъм за обвързване на възнагражденията с постигнатите научни резултати. Оценяването на научноизследователската дейност на членовете на академичния състав се извършва при периодичното им атестиране, академичното развитие и израстване.

В УНСС се прилагат разнообразни форми за включване на студенти и докторанти в изпълнението на изследователски проекти и научни прояви, като това е ключов факт за финансирането на научни проекти, но и за академичното израстване на младшия научен персонал. Организирант се университетски конкурси с награден фонд за студентски и докторантски научни разработки, като младите научни работници имат възможност да формират самостоятелни колективи за извършване на научни изследвания под ръководството на хабилитирано лице.

Осигурени са възможности и стимули за публикуване на резултатите от научноизследователската дейност в т.ч. чрез Университетското издателство ”Стопанство”

и научните издания на УНСС, както и усилията за индексирание на сборниците от научни конференции в Scopus/ WoS. В УНСС действат 26 научноизследователски центрове, които осъществяват връзката между изследователите, бизнес практиката и студентите. Ежегодно се провеждат научни сесии за докладване на постигнатите научни резултати.

Q5.2.2 ВУ има стратегия за обвързване на научните изследвания с образованието.

УНСС има приета Стратегия за развитието на НИД в УНСС за периода 2021-2025 г., чиято основна цел е превръщането на УНСС в значим научно образователен център, стратегически партньор и достоен конкурент в рамките на ЕНП. От края на 2022 г. е разработена и Стратегия за развитие на НИД, която се обвързва с аналогичните стратегии на партньорските университети от европейската мрежа ENGAGE.EU.

Част от академичния състав на основен трудов договор в УНСС са членове на редакционни съвети на икономически издания от страната и чужбина, на професионални, съсловни и други подобни организации, което допълнително обвързва научните изследвания с практическите приложения. В УНСС има практика да се привличат представители на бизнеса, публичния сектор и гражданското общество в процесите на обучение, научните изследвания и форуми. Важно място в този ред заема и Центъра за изследователски и образователни проекти (ЦИОП), чиято една от основните задачи е трансфер и адаптиране на резултатите от научните изследвания в образователен ресурс.

N5.2.2 Брой индексирани научни издания, подготвени и финансирани от висшето училище

УНСС има 7 научни издания, които са редактирани и финансирани от ВУ, индексирани и реферирани в различни бази данни с представителен характер, а именно:

1) Economic Alternatives – международно научно списание, индексирано в: SCOPUS, ERIH Plus, EconLit, EBSCO, RePec, EconBiz, Google Scholar, JournalTOCs, InfoBase Index, SIS, Directory of Research Journals Indexing (DRJI);

2) “Годишник на УНСС” (Yearbook of UNWE) – научно списание, издавано на английски език, индексирано в: RePec, CEEOL, CrossRef, Google Scholar, ROAD, SIS, J-Gate, ERIH PLUS;

3) “Научни трудове на УНСС” – научно списание, индексирано в: RePec, CEEOL, CrossRef, Google Scholar, ROAD, SIS, J-Gate;

4) „Икономически и социални алтернативи” – научно списание, индексирано в: RePec, EBSCO, Google Scholar;

5) „Бизнес и право“ – научно списание, индексирано в: Google Scholar, CEEOL;

6) „Недвижими имоти & бизнес“ – научно списание, индексирано в: CEEOL, EBSCO;

7) „Bulgarian Journal of International Economics and Politics“ – научно списание, издавано на английски език, индексирано в: CEEOL, CrossRef, Google Scholar.

N5.2.3 Брой на действащите международни договори за академична мобилност

УНСС има широки контакти с висши училища и изследователски институции на основата на двустранни договори и участия в междууниверситетски мрежи. Броят на действащите международни договори за академична мобилност непрекъснато нараства. По европейската програма „Еразъм“ са сключени 241 международни договора с университети от 28 страни. По проект „Икономическото образование в България 2030“ действат 17 договора за мобилност с университети от 10 страни. Налице са и редица международни договори, включващи мобилност в т.ч. по програма CEEPUS и в рамките на междууниверситетските мрежи ENGAGE.EU, SDSN. Важен момент от интегрирането на УНСС към работата на европейски университетски мрежи е неговото членство в

ENGAGE.EU, тъй като в тази мрежа се включват 100 хил. студента (от които 15 хил. с международна мобилност), 3000 докторанта и 4 500 преподаватели и изследователи.

N5.2.1 Относителен дял на преподавателите (спрямо общия брой), реализирали дейности по международни договори за научно сътрудничество

Броят на реализираните изходящи международни мобилности от страна на академичния състав на УНСС за отделните учебни години се варира между 68 и 74 за хабилитирания състав и между 19 и 26 за нехабилитирания състав с изключение на тези по време на COVID-19 кризата. Относителният дял на преподавателите в УНСС (спрямо общия брой), реализирали дейности по международни договори за периода 2017/18г. – 2021/2022 г. учебни години възлиза на средно 8%. Мобилностите се реализират по програмата Еразъм+, по между-университетските мрежи ENGAGE.EU и SDSN и по проект „Икономическо образование в България 2030“. Общо 83% от преподавателския състав на университета реализира дейности, свързани с конкретните международни договори за научно сътрудничество.

N5.2.4 Участия в междуинституционални и международни научни университетски мрежи

УНСС участва в над 10 научни мрежи, в т.ч. :

- 1) Европейски университет ENGAGE.EU, партньор от 2020 г., съвместно с други 8 партньорски университета;
- 2) Координатор на Национална мрежа за устойчиво развитие SDSN Bulgaria (2022), която открива огромни възможности за превръщането на Университета в една от водещите в света 1400 институции, обединили своя образователен и научен капацитет за решаване на проблемите, свързани с устойчивото развитие;
- 3) Европейската научна инфраструктура EUROMOD: The Tax-benefit Microsimulation Model of the EU (от 2010 г.);
- 4) European Social Survey – European Research Infrastructure Consortium (ESS ERIC), като част от Националната пътна карта за научни инфраструктури (НПКНИ), координатор (2018) на „Европейско социално изследване за България“, част на Европейската научна мрежа за социални изследвания ESS ERIC;
- 5) Асоцииран член на „Международна мрежа за финансово образование“ (International Network on Financial Education – INFE) към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD);
- 6) Член на Европейската група за териториално сътрудничество HELICAS (Holistic Efficient Local Initiatives for Cooperation And Synergy), където ректорът на УНСС понастоящем е вицепрезидент на HELICAS;
- 7) Съучредител (от 1996 г.) и член на Асоциацията на икономическите университети в Югоизточна Европа (ASECU – Association of Economic Universities of South and Eastern Europe and the Black Sea Region);
- 8) Член на European Law Faculties Association–ELFA;
- 9) Катедра „Медии и обществени комуникации“ е със статут на катедра на ЮНЕСКО по медийна грамотност и културни политики за устойчиво развитие (2022г.), която е член и на Orbicom - глобална академична мрежа, основана през 1994 г. под егидата на ЮНЕСКО, обединяваща академици и комуникационни и медийни професионалисти, с цел стимулиране на обмена на информация и разработването на съвместни проекти;
- 10) Други (напр. UN Global Compact);

Представители на УНСС участват в управителни съвети на 5 международни научни мрежи по европейската програма COST.

Q5.2.3 ВУ има функциониращи научноизследователски структури (институти, центрове, лаборатории и др.) в съответствие със спецификата си

УНСС има изградени научноизследователски структури (институти, центрове, лаборатории, кабинети), които са обособени в съответствие с нейната специфика и развиваните професионални направления. Проектната дейност се координира от Центъра за изследователски и образователни проекти към УНСС (ЦИОП). С ПМС № 54/23.03.2017 г. са създадени три изследователски института в УНСС по режима на чл. 26-б от ЗВО – Институт по интелектуална собственост и технологичен трансфер, Институт по предприемачество и Институт по икономика и политики. Тяхната дейност се регламентира с приетият през 2022 г. „Типов правилник за устройството и дейността на институт на УНСС“. В УНСС функционира Център за компетентност „Дигитализация на икономиката в среда на големи данни“ и е партньор към Национални центрове за компетентност-България (EuroCC2проект, от 2023). УНСС участва и в споделени научноизследователски структури на ENGAGE.EU (Think Tank, Community Research Platform).

N5.2.5 Брой функциониращи научноизследователски структури във ВУ (по видове)

В УНСС са изградени и имат традиции множество и разнообразни структури с изследователска насоченост. В част от тях се наблюдава свобода в избора на научните търсения и висока степен на коопериране с външни структури, вкл. и фирми от практиката, което определя приложната насоченост на част от изследователските и иновационни продукти. Броят на научноизследователските структури в УНСС възлиза на: изследователски институти – 3 бр.; научноизследователски центрове – 32 бр.; координиращо звено за проектна дейност - Център за изследователски и образователни проекти (ЦИОП) – 1 бр. В структурно отношение през наблюдавания период се забелязва тенденцията за запазване броя на институтите и ЦИОП, като нараства броя на центрoвете.

Q5.2.4 Академичният състав на ВУ участва в реализирането на вътрешни, национални и международни научни проекти с теоретична и практико-приложна насоченост

Академичният състав на УНСС участва в реализирането на вътрешни, национални и международни научни проекти с теоретична и практико-приложна насоченост. Предоставени са възможности за участие на всички членове на академичния състав в изследователски проекти. През отчетния период трайно нараства дялът на членовете на академичния състав на ОТД, участвали в отделните видове проекти – университетски, национални и международни. Всеки един от членовете на академичния състав участва в поне един от посочените видове проекти. През наблюдавания период в университетски проекти за научни изследвания участват над 424 души, което отнесено към средно приравнения брой преподаватели на ОТД показва дял от 93,59% в т.ч. 165 докторанти и 64 студенти. Ежегодно в университетските научни форуми участват над 550 души – преподаватели, докторанти, студенти.

N5.2.6 Относителен дял на преподавателите (спрямо общия брой), участвали във вътрешни, национални и международни научни проекти

Средно за периода 2017–2022г. дялът на участниците от УНСС в научни проекти възлиза на 47,66%. Относителният дял на преподавателите, участвали във вътрешни проекти средно за периода 2017–2022г. е 64,81%; дялът на взелите участие в национални

проекти средно за периода е 31,86%, а в международни – 15,83%. От началото на 2022г. в УНСС се променят критериите за оценка и финансиране на вътрешноуниверситетските проекти, като се увеличават изискванията към наукометричните показатели за успешното отчитане на съответния проект, но и се повишава размерът на финансиране на един проект. По тази причина през периода 2021-2023 г. при вътрешните проекти (като брой) е налице спад. И все пак, най-голям е дялът на участие във вътрешни проекти, следват националните и международните. Устойчива е тенденцията за увеличаване броя на участниците в национални проекти. Налице е увеличаване на относителния дял на преподавателите, участващи в международни проекти (от 12,34% през 2017г. на 20% през 2022 г.).

N5.2.7 Среден размер привлечен финансов ресурс от проектна дейност на един преподавател

Наблюдава се тенденция на увеличение на средния размер привлечен ресурс по проектна дейност на един преподавател за периода на акредитация, както следва: размерът на средства, получени от Европейски програми за научни изследвания или други международни програми на един преподавател, средно за периода възлиза на 629,14 лв.; размерът на средства, получени от национално финансиране по Оперативни програми на ЕС на един преподавател, средно за периода възлиза на 59,12 хил. лв.; привлечените средства за научноизследователска дейност от ФНИ на един преподавател, средно за периода възлиза на 2 364,23 лв. Средствата по европейски програми нарастват със 167% през 2022 г. спрямо 2017г. Регулярен източник на средства за научна дейност е Националният фонд „Научни изследвания“, при това средствата от фонда нарастват през 2021/22г. спрямо базисната 2017/18г. със 116%.

N5.2.8 Брой участия в национални и международни научни форуми на един преподавател

Броят участия във форуми у нас на преподавателите от УНСС за целия период на наблюдение възлиза на 1 868, което прави средно на един преподавател 0,71. Налага се констатацията, че се наблюдава слаба активност при участията на преподавателите от УНСС в научните форуми у нас. Във връзка с това обясним е спадът в участията на научни форуми през периода 2020-2021 г. поради пандемията от КОВИД-19, както и скокообразното увеличаване на участията през 2022 г. Подобна е картината и на участията във форуми в чужбина, а именно - броят участия във форуми в чужбина за целия период на наблюдение възлиза на 795, което прави средно на един преподавател за периода на акредитация е 0,31. Въпреки това, налице е значително нарастване на относителен дял на участията във форуми в чужбина, тъй като в началото на периода той е бил 27,20%, а в края на възлиза на 48,05%.

N5.2.9 Брой научни публикации на един преподавател

Преподавателският състав на УНСС отчита следната активност по отношение на научно-изследователската си дейност: общият брой на публикациите през периода 2017-2022г. възлиза на 6 176, като 65,44% са публикувани в страната, а останалите в чужбина – 34,56%. Средният брой на научните публикации на един преподавател за оценявания период възлиза на 1,48 в страната, и 0,82 в чужбина. Публикациите в страната на един преподавател за периода бележат лек спад (от 1,49 пред 2017г. на 0.82 публикации през 2022г). Налага се констатацията, че се наблюдава слаба активност на преподавателския състав в областта на научните публикации. От общия брой публикации у нас най-голям дял имат научните доклади (42,75%), докато дялът на статиите възлиза на 37,66%, на студиите - 3,31%, а на монографиите – 16,28. През периода на наблюдение се отбелязва тенденция за

нарастване броя на монографиите, студиите и статиите, докато броят на докладите намалява. По отношение броя на публикациите в чужбина се отбелязват две различни тенденции. Така например броят им сравнен в началото и в края на наблюдавания период отбелязва спад, но през КОВИД годините (2019-2021 г.) техният брой нараства значително. За целия наблюдаван период структурата на публикациите в чужбина е следната: доклади – 37,28%; статии – 54,92%; студии – 2,93%, монографии – 4,81%. Средно за периода броят на тези публикации е 0,19 публикации на един преподавател. Публикациите в реферирани и индексирани научни издания са 2385 за периода и представляват 41% от общия брой публикации на преподавателския състав за периода.

N5.2.10 Брой иновационни продукти (патенти, внедрени научни резултати, полезни модели, сортове, породи, технологии и др.) на един преподавател (според отчетите към МОН)

Броят иновационни продукти (патенти, внедрени научни резултати, полезни модели, сортове, породи, технологии и др.), създадени в УНСС, според отчетите към МОН, са общо 10 за наблюдавания период или средно на един преподавател 0,023. Преобладаващата част от иновационните продукти са полезни модели (7 броя), а останалите са патенти (2 броя) и промишлен дизайн (1 на брой). От октомври 2022 г. е създаден и функционира хъб за „Интелектуална собственост“, в чийто портфейл са притежаваните обекти на интелектуална собственост. В процедура са още 2 патента.

N5.2.11 Учебници и учебни помагала, включително и на електронен носител (с ISBN), на един преподавател

Броят на публикуваните учебници в страната за периода 2017-2022г. възлиза на 833, в т.ч. 548 на хартиен и 285 на електронен носител или средно за периода на един преподавател 0,32. Откроява се констатацията, че публикуваните учебници /помагала на хартиен носител преобладават като брой. Нещо повече в началото на периода техният брой е почти три пъти по-голям от тези на електронен носител. Наред с това обаче броят на публикуваните учебници /помагала на електронен носител нарастват с по-бързи темпове. Това се свързва с по-бързото навлизане на е-обучението и дистанционните му форми, предизвикано от необходимостта за непрекъснатост на учебния процес по време на пандемията от Ковид-19. Средно за периода се очертава тенденция за повишаване броя на създадените учебници/помагала на един преподавател.

N5.2.12 Брой цитирания на един преподавател за периода (според отчетите към МОН)

Броят на цитиранията в научни издания в страната и чужбина за периода 2017-2022г. възлиза общо на 23 222, което прави средно на един преподавател и средно за периода 9,09 броя. Броят на цитатите на научни публикации по данни от Scopus/ WoS е 5971 за периода или средно на един преподавател 2,34, като показва тенденция към значително увеличение – над четири пъти в сравнение с началото на наблюдавания период.

N5.2.13 Брой реализирани авторски продукти, кратки авторски продукти, водещи творчески изяви и поддържащи творчески изяви на един преподавател (според отчетите към МОН)

В УНСС няма реализирани авторски продукти, кратки авторски продукти, водещи творчески изяви и поддържащи творчески изяви предвид на спецификата на дейността.

Изводи на ПК по изпълнение на Стандарт 5:

1. Учебната и научно-изследователската дейност в УНСС се осъществява от

академичен състав, структуриран по научни специалности съобразно потребностите за провеждане на процеса на обучение във всички посочени по-горе професионални направления. Наблюдава се тенденция за намаление броя на преподавателския състав през периода на ПИА.

2. На един преподавател в УНСС се падат средно 35 обучавани студента през 2022/2023 г. срещу 40 студента на един преподавател през 2017/2018 г. Наблюдава се различно и неравномерно съотношение между преподавателите и студентите за акредитираните професионални направления.

3. УНСС поддържа преподавателски състав с висока квалификация в образователната, научноизследователската и спортна дейности. Възрастовата структура в УНСС е оптимална.

4. През 2022/2023 г. дялът на хабилитираните преподаватели в общия брой преподаватели в УНСС е 52,2% срещу 48,8% през учебната 2017/2018 година. Тенденцията на увеличаване на дела на хабилитирания състав е благоприятна. Същата тенденция на увеличаване се установява и при преподавателите, придобили ОНС „доктор“, през периода. В университета има установени квоти за отделните академични длъжности по факултети, като общо за университета е налице стремеж за постигане на съотношението 1:2:2:1. Това квотно съотношение е съобразено с бюджета за заплати и се взема предвид при обявяване на конкурсите за съответните длъжности.

5. Към учебната 2022/2023 година всички хабилитирани преподаватели (100%) са регистрирани в НАЦИД.

6. В УНСС съществуват установени и публично достъпни правила, процедури, ред за наемане и за професионално израстване на академичния състав. В университета е въведена и действа критериална Система за кариерно развитие в УНСС. Създадени са специализирани университетски органи, отговорни за процеса на академично израстване.

7. През периода 2017/18–2021/22г. в УНСС са обявени и реализирани 197 конкурса за заемане на академични длъжности. Най-многобройни конкурси са обявени за академичната длъжност „главен асистент“ – 85, следвани от конкурси за придобиване на академичната длъжност „доцент“ – 71 и академичната длъжност „професор“ – 41. През периода на акредитация в УНСС средногодишно се обявяват по около 33 конкурса за заемане на академични длъжности.

8. В УНСС се провежда целенасочена политика за осигуряване на условия за устойчиво кариерно развитие на преподавателския състав. Съществува ясно установен и публично оповестен ред за наемане на работа на преподавателите на основен трудов договор. Кариерното развитие на преподавателите е обвързано и с процесите на атестиране и техните резултати.

9. През периода 2017/2018 учебна година - 2022/2023 учебна година 5% от преподавателите в УНСС са се възползвали от правото си на творчески отпуск.

10. Редът за атестиране е уреден в Правилника за атестиране на академичния състав на УНСС. Създадени са атестационни комисии към всеки факултет. За периода 2017-2022 г. са извършени 419 атестации, от които 237 атестации на хабилитирани преподаватели и 182 атестации на нехабилитирани лица. Положителна оценка получават всички атестирани хабилитирани преподаватели и всички от групата на нехабилитираните.

11. В УНСС се прилагат редица стимули за постигнати резултати от страна на академичния състав в зависимост от степента на поддържане на качеството на обучението и научноизследователската дейност. През 2022 г. са разработени и приети изцяло нови

Правила за материално стимулиране на публикационната активност на академичния състав на УНСС. Прилага се финансово стимулиране на публикациите на преподавателите в издания, реферирани и индексирани в световните бази данни Scopus и/или Web of Science, като годишната сума за стимулиране е повишена значително от 15 000 лв. за периода 2017-2021 г. на 330 000 лв. през 2022 г.

12. През периода 2017/18-2021/22г. 6% от преподавателите в УНСС са придобили почетни звания и престижни национални и международни научни отличия.

13. В УНСС е изградена система за структуриране на задължителната преподавателска натовареност, която е уредена в Правилника за учебната дейност на УНСС. Всеки преподавател подготвя индивидуален план, а цялостната дейност по координирането на индивидуалните планове се администрира от дирекция „Учебна дейност“.

14. В Колективния трудов договор на УНСС (чл.29 ал.1 т.1) е утвърдена аудиторна заетост на преподавател на ОТД в размер на 180 часа лекции или 360 часа упражнения.

15. В УНСС са създадени условия за участие в различни видове мобилност. Функционира Университетски център за мобилност на студенти и преподаватели. Към началото на 2022/2023 учебна година УНСС има сключени 245 междуинституционални споразумения по програма „Еразъм+“. Наред с това мобилности с цел преподаване и научни изследвания се провеждат и в рамките на ОП „Наука и образование за интелигентен растеж“, както и по проекти с партньорство на други български ВУ. Сътрудничеството със сродни университети в рамките на университетската мрежа СЕЕРУС също включва възможности за преподавателска мобилност. През отчетния период учени, включени в екипите на УНСС по национални или международни проекти, също реализират мобилност.

16. За периода 2017/2018г. – 2021/2022г. са реализирани 235 изходящи мобилности и 169 входящи мобилности на преподаватели по програмата Еразъм+. Броят на реализираните изходящи мобилности от страна на академичния състав на УНСС е относително стабилен и е около 70 мобилности на учебна година. Освен по програма Еразъм+, мобилности се реализират и в рамките на проекти с национално и международно финансиране. По два от тях са планирани 80 мобилности. УНСС участва в университетската мрежа СЕЕРУС, в рамките на която са реализирани 4 изходящи и 5 входящи мобилности. УНСС е привлякъл със собствени средства 7 чуждестранни лектори, които са представили своите лекционни курсове като хонорувани преподаватели.

17. УНСС насърчава и подпомага участието на преподавателите в съвместни обучителни и изследователски програми с утвърдени висши училища в България и в чужбина.

18. Броят на съвместните обучителни програми е общо 21, от които 4 съвместни обучителни програми с висши училища от чужбина и 17 съвместни обучителни програми с висши училища от България.

19. Броят на чуждестранните гост-преподаватели, водели лекционни курсове е 8, като за периода 2017/2018г. – 2021/2022г. броят на лекционните часове възлиза на 172 (34 средногодишно). Наблюдава се намален интензитет през учебната 2019/2020 година поради COVID-19 пандемията.

20. УНСС прилага политика за конкурентоспособна научноизследователска, иновационна и публикационна дейност в съответствие със своята специфика. Университетската информационна система за научноизследователска дейност улеснява координирането на този вид дейност според потребностите на отделните нива на управление.

21. УНСС има приета Стратегия за развитието на НИД за периода 2021-2025г., чиято основна цел е превръщането му в значим научно образователен център. От края на 2022 г. НИД в УНСС се обвързва с аналогичните стратегии на партньорските университети на европейската мрежа ENGAGE.EU. В УНСС има практика да се привличат представители на бизнеса. Центърът за изследователски и образователни проекти има важна роля за трансфер и адаптиране на резултатите от научните изследвания в образователен ресурс.

22. УНСС има 7 научни издания, които са редактирани и финансирани от висшето училище и са индексирани и реферирани в различни бази данни с представителен характер, като едно от тези издания - Economic Alternatives на английски език е индексирано в SCOPUS, ERIH Plus, EconLit, EBSCO, RePec, EconBiz, Google Scholar, JournalTOCs, InfoBase Index, SIS, Directory of Research Journals Indexing (DRJI).

23. ВУ създава широки контакти с висши училища и изследователски институции на основата на двустранни договори и участия в междууниверситетски мрежи. Важен момент от интегрирането на УНСС към работата на европейски университетски мрежи е неговото членство в ENGAGE.EU, тъй като в тази мрежа се включват 100 хил. студента, 3000 докторанта и 4 500 преподаватели и изследователи.

24. Броят на реализираните изходящи международни мобилности от страна на академичния състав на УНСС за отделните учебни години се варира между 68 и 74 за хабилитирания състав и между 19 и 26 за нехабилитирания състав с изключение на тези по време на COVID-19 кризата. Относителният дял на преподавателите в УНСС, реализирали дейности по международни договори възлиза на средно 8%. Вземайки под внимание участието на УНСС в европейските между-университетските мрежи, общо 83% от преподавателския състав реализира дейности, свързани с международни договори за научно сътрудничество.

25. УНСС участва и дава своя научен принос към резултатите на над 10 изследователски и обучаващи междууниверситетски мрежи, като голяма част от тях са заемат значимо място в изследователското пространство на ЕС.

26. УНСС има изградени научноизследователски структури, които са обособени в съответствие с неговата специфика. Създадени са три изследователски института, наред с това функционира Център за компетентност „Дигитализация на икономиката в среда на големи данни“ - партньор към Национални центрове за компетентност-България. УНСС участва и в споделени научноизследователски структури на ENGAGE.EU (Think Tank, Community Research Platform). Към настоящия момент съществуват общо 32 изследователски центъра, като 13 от които, създадени през последните пет години. През наблюдавания период се забелязва тенденцията за запазване броя на институтите и ЦИОП, като нараства броя на центрoвете

27. Академичният състав на УНСС участва в реализирането на вътрешни, национални и международни научни проекти с теоретична и практико-приложна насоченост. През отчетния период нараства дялът на членовете на академичния състав на ОТД, участвали в отделните видове проекти. В университетските проекти за научни изследвания участват над 424 души, което отнесено към средно приравнения брой преподаватели на ОТД показва дял от 93,59%, в т.ч. 165 докторанти и 64 студенти. Ежегодно в университетските научни форуми участват над 550 души – преподаватели, докторанти, студенти.

28. Относителният дял на преподавателите, участвали в вътрешни проекти средно за периода 2017–2022г. е 64,81%; дялът на взелите участие в национални проекти за средно за

периода е 31,86%, а в международни – 15,83%. Най-голям е делът на участие във вътрешни проекти, следват националните и международните. Устойчива е тенденцията за увеличаване броя на участниците в национални проекти. Наблюдава се тенденция на увеличаване на относителния дял на преподавателите, участващи в международни проекти (от 12,34% през 2017г. на 20% пред 2023 г.).

29. Налице е впечатляваща тенденция за увеличение на средния размер привлечен ресурс по проектна дейност на един преподавател за периода на акредитация. Основните източници са: Европейски програми за научни изследвания; национално финансиране по Оперативни програми на ЕС и Национален фонд за научни изследвания.

30. Броят участия във форуми у нас за целия период на наблюдение възлиза на 1 868, което прави средно на един преподавател 0,71. Налага се констатацията, че се наблюдава слаба активност при участията на преподавателите от УНСС в научните форуми у нас. Подобна е картината и при броя на участията във форуми в чужбина, а именно - броят участия възлиза на 795, което прави средно на един преподавател за периода на акредитация е 0,31. Налице е значително нарастване на относителен дял на участията във форуми в чужбина, тъй като в началото на периода той е бил 27,20%, а в края на възлиза на 48,05%.

31. Преподавателският състав на УНСС отчита следната активност по отношение на научно-изследователската си дейност: броят на публикациите през периода 2017-2022г. възлиза на 6 176, като 65,44% са публикувани в страната, а останалите в чужбина – 34,56%. Средният брой на научните публикации на един преподавател за оценявания период 2017-2022г. възлиза на 1,48 в страната, и 0,82 в чужбина. Налага се констатацията, че се наблюдава слаба активност на преподавателския състав в областта на научните публикации. През периода 2017-2022г. публикациите в научни издания с импакт фактор/импакт ранг са 494 при значителен темп на нарастване. Средно за периода техният брой възлиза на 0,19 публикации на един преподавател. Публикациите в реферирани и индексирани научни издания непрекъснато нарастват, като общият брой е 2385 и представлява 41% от общия брой публикации на преподавателския състав за периода 2017-2022 г.

32. Броят иновационни продукти според отчетите към МОН са общо 10 за периода 2017-2022 г. или средно на един преподавател 0,023. Преобладаващата част от иновационните продукти са полезни модели, а останалите са патенти и промишлен дизайн. От октомври 2022 г. е създаден и функционира хъб за „Интелектуална собственост“, в чийто портфейл са притежаваните обекти на интелектуална собственост. В процедура са още 2 патента.

33. Броят на публикуваните учебници в страната за периода 2017-2022г. възлиза на 833, в т.ч. 548 на хартиен и 285 на електронен носител или средно за периода на един преподавател 0,32. Броят на публикуваните учебници /помагала на електронен носител нарастват с много по-бързи темпове. Очертава се тенденция средно за периода към повишаване броя на създадените учебници/помагала на един преподавател.

34. Броят на цитиранията в научни издания в страната и чужбина за периода 2017-2022г. възлиза общо на 23 222, което прави средно на един преподавател за периода 9,09 броя. Броят на цитатите на научни публикации по данни от Scopus/ WoS е 5971 за периода или средно на един преподавател е 2,34, като показва тенденция към значително увеличение – над четири пъти, което е знак за авторитетността на научните резултати, заложиени в публикациите на преподавателите от УНСС.

35. В УНСС няма реализирани авторски продукти, кратки авторски продукти, водещи творчески изяви и поддържащи творчески изяви предвид на спецификата на дейността ѝ.

СТАНДАРТ 6. УЧЕБНИ РЕСУРСИ И ПОДПОМАГАНЕ НА СТУДЕНТИТЕ

Критерий 6.1. Материално-техническа и информационна осигуреност на обучението: Висшето училище осигурява финансиране и развива материално-техническа и информационна база, необходима за учебно-преподавателската, научно-изследователската, художествено-творческата и спортна дейности

Об.1.1 ВУ осигурява необходимата финансова, материално-техническа и информационна база, като разполага с необходимия капацитет от аудитории, кабинети, лаборатории, ателиета, библиотечни места и др., създаващи подходящи условия за работа на преподавателите и студентите.

За оценявания период 2017/18–2022/23 г. в УНСС се очертава тенденция за стабилизиране и увеличаване на годишните постъпления, както от държавния бюджет (129 483 млн. лв.), така и от студентски такси (78 269 млн. лв.). В университета се прилагат добри практики за управление на приходите и разходите, както показват ежегодните финансови отчети, които се одитират от Сметната палата. ВУ получава финансова помощ от Оперативните програми на ЕС (ОП НОИР, ОПИК, ОПРР), в т.ч. средствата за поддръжка на Националната пътна карта за научни инфраструктури 2020-2027 (ESS - BG). Средствата от този източник се увеличават над три пъти за наблюдавания период. Средствата по европейски програми нарастват през 2022 г. спрямо 2017 г. със 167%. Регулярен източник на средства за научна дейност е Националният фонд „Научни изследвания“, при това средствата от фонда нарастват през 2022 г. спрямо базисната 2017 г. със 86%. Планирането, разпределянето и осигуряването на материално-технически и информационни ресурси за обучение на студентите се извършва чрез прилагане на подходящи организационно-управленски механизми и методи.

Аудиторна и лабораторна площ за учебна заетост в кв. м на 1 студент (средно приравнен брой) нараства от 0.53 (2017/18 г.) на 0.65 (2021/22 г.). Увеличава се и броят работни места за аудиторна и лабораторна работа на 100 студенти (средно приравнен брой) – от 36.27 на 51.14. За периода 2017/18-2021/22 г. се увеличават: броят на кабинетите, работните места и работната площ на 1 преподавател, съответно с 15 кабинета, 27 работни места и с 1,6 кв.м. работна площ на 1 преподавател. Към 2022 г. УНСС използва 143 учебни зали с обща площ 10 563 кв.м. Налага констатацията, че съотношенията за капацитета на материалната база и броя на обучаваните за оценявания период са благоприятни.

Конферентните зали на университета отговарят напълно на съвременните изисквания, аула „Максима“ е оборудвана с модерна техника за провеждане на престижни прояви от различен характер, а зала „Тържествена“ – с такава за провеждане на церемонии по официално връчване на дипломи на завършилите УНСС студенти. Издателският комплекс към университета разполага с най-съвременно оборудване за дигитален печат. Най-новият Корпус „К“ е сграда от ново поколение, въведена в експлоатация през 2021 г. Сградата има съвременни характеристики като покрива всички изисквания за енергийна ефективност, с напълно изградена модерна технологична инфраструктура, осигуряваща безпроблемен достъп на хора с увреждания. Корпус „К“ има 4 етаж, с 4 учебни аули, всяка с по 250 места, 3 учебни зали и 19 кабинета за преподаватели. Сградата има и два Тестови центъра, всеки с по 250 оборудвани компютърни места. Спортният комплекс „Бонсист“ е

обновен и напълно отговаря на съвременните изисквания за практикуване на различни видове спорт в т.ч. спортно катерене и лечебна физкултура за хората с увреждания. В комплекса се провеждат учебни занимания с около 7000 студенти. Всички сгради в университета са оборудвани с мултимедийни проектори и с подходяща аудио-визуална и записваща техника.

В УНСС има наличен софтуер с учебни и други информационни материали, достъпни за студенти и преподаватели: NetBeans 8.0.2 JDK 7 (пълна инсталация), SQL Server 2018 Enterprise Edition, MS Expression Web 4, Windows 10, MS Office 2016, Management Studio 2014, MS Visual Studio Professional 2013, Cristal Report, VMPlayer, MS Project 2013, Bizagi, както и софтуер за електронно подписване на цифрови протоколи. За оценявания период броят на компютрите в университета нараства значително (с 546 бр.), като този брой се разпределя в следните групи: компютри, използвани за учебни цели – 508 бр.; компютри за преподаватели – 22 бр.; компютри за администрацията – 16 бр. Средно на 100 студенти броят на компютрите, предназначени за учебна дейност, нараства от 8,43 до 14,23. На разположение на преподавателите и служителите през 2022 г. са 374 мултифункционални устройства и 486 принтери (в началото на периода са били съответно 282 МФУ и 313 принтери).

Осъществена е технологична модернизация, като е придобита изцяло нова технология за хостване и управление на големи масиви от данни. Създаден е Център за компетентност по проект „Дигитализация на икономиката в среда на големите данни“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020 г.“ Центърът предлага на своите клиенти като краен продукт 52 услуги за провеждане на научни изследвания и за обучение, обобщени в 2 категории: научноизследователски услуги и системни научно-приложни услуги.

Библиотеката на УНСС е разположена на площ от 2200 кв.м., като в момента се ремонтира, разширява и модернизира. Библиотечната площ (на 100 студенти) за оценявания период нараства от 15,7 кв.м на 16,9 кв.м., а работните места (на 100 студенти) се увеличават от 2,28 (2017/18г.) на 3,37(2021/22г.). Нараства броя и на компютъризираните места в библиотеката от 1,14 (2017/18г.) на 1,76 (2021/22г.). През оценявания период библиотеката в УНСС осигурява достъп до редица бази данни като: EBSCO, CEEOL, Emerald Insight, ProQuest, Scopus, Science Direct и Web of Science. Чувствително се увеличава съдържанието на „Дигиталната библиотека“ с 953 дигитални единици (2022 г.) като общият им брой възлиза на 2880. Това е свързано с тенденцията за увеличаване дела на дистанционното обучение.

№6.1.1 Брой работни места за аудиторна работа на 100 студенти (средно приравнен брой).

Броят работни места за аудиторна работа на 100 студенти се е увеличил 1,4 пъти, от 36,27 (2017/18г.) на 51,14 (2021/22г.).

№6.1.2 Обучаваните в УНСС студенти имат достъп до външни ресурси, подходящи за обучението.

УНСС има достъп до споделени външни ресурси в качеството му на партньор в университетската мрежа **ENGAGE.EU**, където участва заедно с осем партньорски университети с общо над 100 000 студенти и 3000 докторанти. Чрез мрежата академичният състав и докторантите на УНСС имат достъп до изследователски ресурси в партньорските университети, методологични наръчници и други материали, използвани за съвременна научноизследователска работа.

№6.1.2 Брой работни места на 100 студенти (средно приравнен брой) в лаборатории и кабинети със специализирано оборудване съобразно спецификата на ВУ.

Броят работни места на 100 студенти (средно приравнен брой) в кабинети за езиково и фонетично обучение нараства незначително, от 31,3 (2017/18г.) на 44,83 (2021/22г.)

Q6.1.3 Осигурено е провеждането на експерименти, практики, експедиции, творчески командировки и др. дейности, необходими за подготовката на студентите.

В УНСС са осигурени възможности за провеждане на практически ориентирано обучение, необходимо за висококачествена подготовка на студентите по акредитираните в Университета професионални направления. Междуниверситетският център за развитие на кариерата /МУЦРК/ използва и анализира информацията за наличните учебни, студентски и други ресурси на УНСС и е включен в информационна система "Web-Студент". МУЦРК организира срещи със студентската общност, провежда дни на кариерата, работи в тясно сътрудничество със заинтересованите институции.

№6.1.3 Брой места в информационните центрове (компютърни и интернет зали и др.) на 100 студенти (средно приравнен брой).

Броят места в информационните центрове (компютърни и интернет зали и др.) на 100 студенти нараства от 4,01(2017/18г.) на 5,18 (2021/2022г.).

№6.1.4 Брой работни места на 100 студенти (средно приравнен брой) в специализирани работни бази, съобразно спецификата на ВУ.

В УНСС е създадено специализирано звено за практическо обучение (с решение на АС №4/ 08.07.2015г.), което успешно реализира проекти „Студентски практики“, финансирани по ОП „Наука и образование за интелигентен растеж 2014-2020“. Сключени са 385 договора с организации – работодатели, 638 договора с ментори и 3200 договора със студенти по проект BG05M20P001-2.002 „Студентски практики – фаза 1“, което представлява почти 100% договориране спрямо индикативния бюджет на УНСС. Едновременен достъп до специализирани бази имат 700 студенти, средно приравненият брой на 100 студенти е 4 бр., в един и същ момент.

Q6.1.4 Провежда се политика на дигитализация на средата за обучението във ВУ (наличие на платформи с дигитални ресурси, подпомагащи учебната и изследователската дейност; разработени стандарти за учебни курсове, провеждани онлайн; съпровождащи ги дейности, ресурси и форми за комуникация, вкл. и веб базирани; онлайн форми за оценяване и изпитване) и съгласно чл. 4. от "Наредба за държавните изисквания за организиране на дистанционна форма на обучение във висшите училища", в сила от 01.09.2021 г., Приета с ПМС № 78 от 05.03.2021 г.

(1) В УНСС има разработени стандарти за учебна документация както за редовно, така и за дистанционно обучение. Те са синхронизирани с европейските и националните изисквания за разработване на учебна документация в ДФО. Съгласно Правилника за учебната дейност на УНСС от 10.11.2021 г. обучението на студентите се извършва на основата на учебна документация, която включва: квалификационна характеристика на специалността; учебен план на специалността; учебни програми по дисциплините, включени в учебния план; график на учебния процес. Квалификационната характеристика се разработва за всяка специалност от професионалното направление, приема се от съответния Факултетен и от Академичния съвет и се утвърждава от ректора. С Решение на АС от 2022 г. е утвърдена нова форма на квалификационна характеристика, възприемана като стандарт. За всяка учебна дисциплина, включена в учебния план на специалностите в

ДФО, се разработва учебна програма. Учебните програми също се изготвят по приети от АС стандарти, които са част от Системата за управление на качеството в УНСС (ОП 02 "Одобряване, наблюдаване и обновяване на учебните планове и програми").

(2) а) В УНСС е създадена информационна инфраструктура и интегрирана система за управление и провеждане на дистанционно обучение. Съгласно чл. 5 от Наредбата за ДО организацията и провеждането на ДФО в УНСС е изградена система от правила, които са разписани в няколко вътрешноуниверситетски документа: Правилник за организация и провеждане на дистанционна форма на обучение в УНСС; Правилник за учебната дейност на УНСС; Правила за финансиране на дейността на Центъра за дистанционно обучение и към УНСС; Вътрешни финансови правила за университетски магистърски програми и Методика за определяне на разходите за издръжка на Центъра за дистанционно обучение.

(2) б) Обучението в дистанционна форма се осигурява от щатни преподаватели на УНСС, от външни преподаватели и специалисти от практиката с ОНС „Доктор“, които имат правата и задълженията по ЗВО. Академичният състав, ангажиран в ДФО по специалностите от професионалните направления, възлиза на 188 преподаватели. Относителният дял на хабилитирания състав е 64,9 %, а на нехабилитирания – 35,1 %. Лекционните курсове се подготвят и провеждат от преподаватели със съответната квалификация и опит, като 37,5 % от хабилитираните преподаватели са професори, а 62,5% – доценти.

(3) Съгласно Наредбата в УНСС е създадено специално обслужващо звено за дистанционно обучение – Център за дистанционно обучение. На разположение на студентите в ДФО са имейл адреси за контакти със служителите на ЦДО. В УНСС има ясно определена политика по отношение на развитието на административния състав, която се отнася и до работещите в ЦДО и РЦДО. Работещите администратори осигуряват защита на личните данни, обработвани в съответствие със Закона за защита на личните данни и Регламент (ЕС) 2016/679 на Европейския парламент вкл. Директива 95/46/ЕО (Общ регламент относно защитата на данните) (обн., ОВ, L 119 от 4 май 2016 г.).

(4) Стандартите и процедурите, по които са разработени учебните ресурси за ДФО в УНСС, отговарят на специализираните изисквания на е-средата и са съобразени с особеностите на ДО, като включват: Методически изисквания на ЦДО за съдържанието на учебниците за дистанционно обучение; Методически изисквания на ЦДО към оформянето на учебниците за дистанционно обучение; Технически изисквания на Издателския комплекс на УНСС по отношение на оформянето на учебниците. Задължителен елемент в учебниците за ДО са въпросите и тестовете за самоконтрол. При разработването на учебните ресурси за ДФО в УНСС се прилагат различни съвременни образователни технологии и във връзка с това се провеждат обучения на преподавателските екипи.

(5) Електронни учебни и административни дейности: При записването си в дистанционна форма на обучение студентите в УНСС получават подробни указания за достъп до електронната платформа и ползването на електронните материали. Всеки студент в ДФО има генерирана университетска поща, която съдържа факултетния му номер и парола. С тези данни се осигурява достъп до всички обучителни системи, а с помощта на регламентирани процедури могат да се провеждат и персонални консултации.

На разположение на студентите в ДФО са имейл адреси за контакти със служителите на ЦДО, като те получават отговори на поставени от тях въпроси в рамките на работния ден. В системата се заявяват електронни уверения. За обучението на студентите в дистанционна форма са разработени 390 учебника като мултимедийни продукти и са

създадени 499 електронни курса и за двете степени на обучение – ОКС "бакалавър" и ОКС "магистър". Те са организирани в категории по образователни степени и отговарят на учебни планове на специалностите в дистанционно обучение.

(6) В УНСС функционира система за електронно обучение на студентите в ДФО, която е базирана на платформата [Moodle](#). За обучението в дистанционна форма е създаден и се развива самостоятелен сайт, който е предназначен изцяло за поддържане и предоставяне на достъп до учебни материали, провеждане на семестриални изпити и качване на курсови работи за студенти в тази форма на обучение. Той също така играе роля и на хранилище за архив на проведените изпити. Системата за електронно обучение за ДФО е внедрена през учебната 2011/2012 и оттогава се развива, усъвършенства и обогатява непрекъснато. Във връзка с осигуряването на високоскоростен достъп до електронните бази данни в УНСС се поддържат следните хардуерни системи: сървъри – 57 броя; мрежови комутатори – 165 броя; защитни стени – 8 броя.

В УНСС са извършени дейности за постигане на високо ниво на кибер-сигурност като: закупуване и имплементиране на софтуер за Endpoint Security (ESET) и закупуване на лиценз за SIEM система (Security Information and Event Management – RAPID7). Чрез ESET се постига: общо подобряване на сигурността в инфраструктурата на УНСС. Чрез RAPID7 се предоставя възможност за споделяне на информация за текущите кибер-инциденти.

(7) УНСС разполага с разпознаваема система за провеждане на изпитните процедури (вкл. държавни изпити и дипломни защити), за проверка и оценка на знанията и уменията на студентите, обучавани в дистанционна форма на обучение. Във връзка с това са разработени, оповестени и проследявани при изпълнението им правила за провеждане на изпитите, които са разписани в „Правилник за организация и провеждане на дистанционна форма на обучение в УНСС“. В тях са описани начините за идентификация на личността на явяващото се на изпит лице. Понастоящем в УНСС се провеждат както семестриални, така и кандидатстудентски и държавни изпити в електронен формат. Преподавателят получава протокола с оценките, а самите оценки автоматично се въвеждат в електронния файл на кандидат-студента или студента. Този електронен файл представлява важна съдържателна част от съвременната и успешно функционираща система "Web студент", към която всеки обучаем има бърз индивидуален достъп. От учебната 2017/2018 г. на студентите първокурсници се издават електронни студентски книжки, в които те зареждат изпитните си оценки директно от електронните протоколи. Въведени са и електронни главни книги, наред с книжния носител, в които оценките се зареждат автоматично от попълнените и подписани изпитни протоколи.

(8) Всеки студент в ДФО има генерирана университетска поща, която съдържа факултетния му номер и парола. С тези данни се осигурява достъп до всички учебни системи. Достъпът е чрез идентификация, съвпадаща с тази в другите системи на университета. Това го прави разпознаваем участник в учебните курсове и му дава възможност да взема участие в интерактивните форми на обучение и изпитните тестове.

(9) Организирането на учебния процес в ДФО в УНСС се осъществява чрез използване на ресурсите на платформите M-learning и MS Teams. За обучението в дистанционна форма е създаден и се развива самостоятелен сайт, който е предназначен изцяло за създаване и поддържане на учебна среда с материали, тестове, задания и учебници. Реализираният интерфейс на сайта в публичната му част и в индивидуалните страници на студентите е интуитивен, с модерни характеристики и с бърз достъп. Периодично се извършват анализ и редилайн на потребителския интерфейс съобразно

съвременните тенденции и с цел отразяване на спецификата на потребителите на базата на наблюдение върху тяхната работа. Системата е уеб-базирана и е с т.нар. responsive design, като интерфейсът е еднакво достъпен от различни видове устройства (персонални компютри, мобилни устройства и др.) и може да се използва на всички браузери. Системата за електронно обучение е с гарантирано непрекъснато функциониране 24/7, както и MS Teams за провеждане на онлайн лекции и консултации.

Във връзка с чл. 11, ал. 1 от Наредбата за държавните изисквания за организация на ДФО, ПК счита, че средата за дистанционно обучение в УНСС - София отговаря на всички изисквания по чл. 4, ал. 5, т. 1 – 9.

№ 6.1.5 Брой платени абонаменти за пълнотекстови електронни научни бази данни, достъпни за обучавани и преподаватели.

Абонаментните бази са 9 бр.: EBSCO, CEEOL, ProQuest, Emerald Insight, Science Direct, Scopus, Web of Science, АПИС. Ресурсите с временен достъп са 7 бр.: EBSCO: Humanities Source Ultimate, EBSCO: eBooks University Press Subscription Collection; Statista; 3 колекции на Taylor & Francis (Social Science and Humanities Library, Medical and Pharmaceutical Science Library, Science and Technology Science Library); CABI. Броят платени абонаменти за пълнотекстови електронни научни бази данни (общо 16), е достатъчен и дава възможност за повишаване информираността на обучавани и преподаватели за съвременните научни достижения.

№ 6.1.6 Относителен дял на покритието с безжичен интернет на материално-техническата база (сграден фонд, учебна и административна база, библиотеки, общежития и др.).

УНСС е включен към оптичния пръстен на Българската изследователска и образователна мрежа (БИОМ) през оценявания период, като са инсталирани и поддържани и нови комуникационни средства и сървъри с бази данни. Изградена е инфраструктура за свободен безжичен достъп. Замяната на всички стари DSLустройства позволява поддържане на: съвременни стандарти; по-високи скорости; централизирано управление; мониторинг; видимост на цялата мрежа с едно име (SSID) и парола за целия университет. Относителният дял на покритието с безжичен интернет на материално-техническата база в УНСС е 100%.

№ 6.1.5 ВУ осигурява необходимия лицензиран специализиран софтуер за обучението на студентите и докторантите и за осъществяване на научно-изследователската и административната дейност.

В съответствие със стратегията за електронизация в УНСС се прилага вътрешна нормативна уредба за методично, техническо и административно осигуряване на достъпа на преподаватели и студенти до електронни ресурси и информационни продукти. „Методическа система за обучение“ гарантира спазване на добри практики за създаване и интегриране на мултимедийни компоненти. Осъществено е системно софтуерно осигуряване с лицензиран софтуер MSDN: MS Windows 10, MS Windows 7, MS Windows Vista, Windows XP, MS Office 2007, MS Office 2003, MS Office XP, MS Visio, MS Project, MS FrontPage, MS Server 2008, MS Server 2003. За целите на обучението и научноизследователската дейност са придобити и лицензи за приложни софтуерни продукти, като IBM SPSS и EViews.

№ 6.1.7 Относителен дял на специалностите във ВУ, осигурени с учебни пособия и ресурси в електронни форми.

В УНСС е изградена специализирана дигитална среда, където студентите имат достъп до електронни учебници и допълнителните електронни ресурси. Действащата система за електронно обучение е базирана на платформата Moodle. През периода на пандемията Ковид-19 е въведена и успешно използвана от всички студенти и преподаватели комплексната облачна услуга на Microsoft – MS Office 365, с основни компоненти: MS Teams, MS Forms, MS SharePoint. Относителният дял на специалностите във ВУ, осигурени с учебни пособия и ресурси в електронни форми е 100%.

№6.1.8 Относителен дял на специалностите във ВУ, акредитирани в ДФО.

Относителният дял на специалностите, акредитирани в ДФО е както следва: за ОКС „бакалавър“ – 18,5%, за ОКС „магистър“ – 22,2%.

Q6.1.6 На обучаваните е осигурен достъп до съвременна спортна база.

Обновеният Спортен комплекс „Бонсист“ отговаря на съвременните стандарти и осигурява добри възможности за практикуване на различни видове спорт на около 7000 студенти. Предоставени са безплатни възможности и на преподавателите и служителите на УНСС за практикуване на различни специализирани спортни занимания

Q6.1.7 ВУ полага усилия за осигуряване на места в общежития.

В УНСС е създаден имейл на сектор „Настаняване и информационно обслужване“ (sectornastaniavane@unwe.bg), който се поддържа ежедневно като средство за задаване на въпроси, подаване на молби и изпращане на различни документи от и към студентите на общежитие. Изградена е електронна система за онлайн кандидатстване за студентските общежития със съответните контроли (време, критерии и др.) за по-голяма прозрачност и обективност на настанителния процес. Осигурена е и възможност за онлайн плащане на студентските наеми и консумативи през приложението „Уеб студент“, като средно 55 – 60% от приходите от наеми се плащат чрез този канал. Ежегодно настаняваните студенти в общежитие са около 4500.

Q6.1.8 На обучаваните е осигурена достъпна архитектурна и физическа среда, подходяща за лица със СОП.

УНСС прилага политика по отношение на студентите със СОП, съответна на Закона за висше образование чл.70 (2) и чл.20 от Закона за интеграция на хората с увреждания. УНСС предоставя добри условия за студентите със СОП (обучават се около 100 студенти с над 70% инвалидност). Специалните условия, предоставени на тази група студенти са: достъпност до университетското пространство чрез подстъпи, рампи и мобилно устройство с платформа за придвижване по стълби и неравни повърхности, широки асансьори, удобни аули със специални места за студентите с увреждания, места с улеснен достъп до информационната система на университета, специализирано читателско място в библиотеката за хора с нарушено зрение, обособени специални места за хора със специфични потребности в тестовите центрове, места за паркиране на централния паркинг на университета и паркинга на Корпус „К“. УНСС е първият държавен университет, в който през 2013 г. е разработен електронен наричник за работа с докторанти с увреждания.

Q6.1.9 ВУ осигурява учебни ресурси и материали, подходящи за лица със СОП.

Действащата политика на УНСС спрямо студентите със СОП включва създаване на равни възможности и достъпна среда за получаване на образование, както и успешна интеграция в социалната и професионална среда. Въведени са гъвкави иновативни подходи за преподаване, базирани на ИКТ, които позволяват подобряване на качеството на обучение на лицата със СОП. Осигурени са и специфични информационни ресурси за всички специалности и форми на обучение на студентите със СОП. За незрящите студенти са

осигурени специални технически средства и специализиран софтуер, с цел подпомагане на обучението им. Иновативно е използването на софтуер, превръщащ почти на 100% речта на преподавателя в писмен текст.

№6.1.9 Относителен дял на специалностите във ВУ, осигурени със съвременни технически средства, необходими при обучението на студентите.

Всички специалности, по които се обучават студенти в двете образователни степени, са осигурени със съвременни технически средства, необходими за тяхното обучение, като относителният дял на тези специалности е 100%.

№6.1.10 Брой места в библиотеките на 100 студенти (средно приравнен брой).

Библиотечната площ (на 100 студенти) за оценявания период нараства от 15,7 кв.м на 16,9 кв.м., а работните места (на 100 студенти) се увеличават от 2,28 (2018) на 3,37(2022). Нараства броя и на компютъризираните места в библиотеката от 1,14 (2018) на 1,76 (2022).

№6.1.11 Динамика на новопостъпилите библиотечни единици на хартиен и електронен носител спрямо предишния акредитационен период.

Броят библиотечни единици за оценявания период е нараснал със 6362 бр. през 2022г. спрямо базисната 2018г.

№6.1.12 Брой заглавия на учебна и специализирана литература в институционалната библиотечна система, достъпни за обучаваните в дигитален формат спрямо предишния акредитационен период.

Броят на библиотечните единици, достъпни в дигитален формат се е увеличил със 175%, от 1463 бр. през 2018 г., на 2572 бр. през 2022 г. Броят книги, достъпни в дигитален формат е нараснал със 162% , от 385 бр. през 2018 г. на 625 бр. през 2022 г.

Q 6.1.10 ВУ предоставя ресурси за информиране на студентите относно услугите в образователната, научноизследователската, художественотворческата и спортна дейности.

За оценявания период административните процеси в УНСС се автоматизират чрез въвеждането и функционирането на Интегрирана информационна система, чрез която се събира и управлява цялата информация за студентите (лични данни, университетски данни, постижения, стипендии и др.) Успешно се прилагат ефективни и съвременни информационни системи за популяризиране на дейностите на ВУ, вкл. социалните мрежи. Специална секция на сайта на УНСС е посветена на студентската мобилност. Водещо място в нея заема програма "Еразъм+". Възможностите за мобилност, добри резултати и споделян опит са публични чрез активно развиваната Facebook страница ERASMUS UNWE. Кариерното развитие в УНСС се подкрепя чрез функционирането на специализирани структурни звена и управленски механизми, като Междууниверситетския център за развитие на кариерата и задължителни преддипломни стажове. Чрез активна съвместна работа на центъра със Студентския съвет, се организират срещи със студентската общност за информиране, консултиране и осъществяване на по-добро сътрудничество с бизнеса.

Q 6.1.11 ВУ създава подходящи условия за достъп (в т. ч. електронен) на студентите до административни услуги.

През оценявания период е приет нов Правилник за учебната дейност на УНСС (2021 г.), който съответства на съвременното състояние и организация на учебния процес в УНСС. Академичното обслужване, подпомагащо обучението на студентите, се регламентира чрез Системата за управление на качеството и Правилника за учебната дейност. Въведената през 2010 г. Система за електронен семестриален изпит, понастоящем успешно функционира като дигитализирана. С нея се осигуряват обективност, персонализация, бърза обратна

връзка при проверяването и оценяването на знанията на кандидат-студенти и студенти. Тестовият център (от 2012 г.) на УНСС работи на двусменен режим поради активното му използване. От 2021 г. в новия Корпус „К“ са оборудвани и въведени в експлоатация още два нови компютърни центрове (ИЦ1 и ИЦ2) с общо над 500 места. Към е-система „Студент“ е създаден специализиран модул за комуникация със студентите „Web студент“, включващ широк спектър от услуги свързани с бази данни, изпитни протоколи, списъци, необходими справки и др. Изграден е електронен регистър за издадени и сканирани дипломи от УНСС, съдържащ данни от 2012 г. досега. В УНСС е разработена и функционира Web базирана онлайн система за въвеждане на текущи оценки, с възможност за достъп и непрекъснат контрол от съответните административни звена и ръководство на университета. Представлява постижение първата електронна услуга на УНСС за студенти – е-уверение, която става част от държавния регистър на електронните услуги на Министерството на електронното управление.

Q 6.1.12 ВУ предоставя възможности за повишаване компетентностите на персонала за административното обслужване на студентите.

Наръчникът за управление на качеството на УНСС съдържа специално разработена клауза 7.1.6. „Знания и опит“, описваща основните процеси на обучение на персонала. Университетът предоставя добри възможности за повишаване компетентностите на персонала за административното обслужване на студентите, като ежегодно осъществява периодични обучения. През оценявания период в обученията на административния персонал по СУК са участвали 114 ръководители и експерти от административните отдели в УНСС. Регулярно се провеждат изнесени семинари с ръководния административен състав на УНСС в УОБ-Равда, в които участват и ръководители на катедри, декани, ректорското ръководство и членове на Академичния съвет. Провежданите обучения са по стратегически въпроси на обучението, функционирането на СУК, дигитализацията и бъдещото развитие на университета. За оценявания период са предоставени възможности за обучение на административния персонал, като са разработени съответни учебни материали и проведени 6 електронни обучения с разнообразна тематична насоченост. В електронни обучения са участвали 152 души от административния персонал, като определена част от служителите са преминали повече от едно обучение.

№6.1.13 Относителен дял на административните услуги на ВУ, които са достъпни онлайн.

Всички административни услуги на УНСС за студенти към края на оценявания период са дигитализирани. Относителният дял на достъпните онлайн административни услуги е 100%.

№6.1.14 Относителен дял на лицата от административния и обслужващ персонал, участвали в програми за повишаване на компетентностите им.

Относителният дял на лицата от административния и обслужващ персонал, преминали обучение за повишаване на компетентностите достига 65%.

№6.1.15 Относителен дял от общия финансов ресурс на ВУ (вкл. средства от бюджета, проекти, дарения, платени форми за обучение и др.), за периода на акредитация, използван за подобряване на материалната и информационна база.

Относителният дял от общия финансов ресурс на УНСС за оценявания период, използван за подобряване на материалната и информационна база, възлиза на 13,2%.

Изводи на ПК по изпълнение на Стандарт 6:

1. За оценявания период в УНСС се очертава тенденция за стабилизиране и повишаване на годишните постъпления, както от държавния бюджет, така и от студентски такси. В университета се прилагат добри практики за управление на приходите и разходите, съгласно действащата нормативна уредба. Възможностите на МТБ на университета се увеличават през периода чрез въведения в експлоатация през 2021г. Корпус „К“. УНСС поддържа модерно технологичното оборудване за подпомагане на учебната работа и научните изследвания. Планирането, разпределянето и осигуряването на материално-технически и информационни ресурси за обучение на студентите се извършва чрез прилагане на подходящи организационно-управленски механизми и методи.

2. Броят работни места за аудиторна работа на 100 студенти през наблюдавания период се е увеличил 1.4 пъти. Като се вземе под внимание, че през наблюдавания период влиза в експлоатация цял нов корпус, както и планираните за реконструкция сегашни зали, се очертава тенденция на бързо увеличение на броя на работните места.

3. УНСС има достъп до споделени външни ресурси като партньор в университетската мрежа ENGAGE.EU, чрез която академичният състав и докторантите на университета получават достъп до изследователски ресурси в партньорските университети, методологични наръчници и други материали, използвани за съвременна научноизследователска работа.

4. В УНСС са осигурени възможности за провеждане на практически ориентирано обучение, необходимо за подготовка на студентите. Броят места в информационните центрове на 100 студенти нараства от 4,01(2017/18) на 5,18 (2021/22). Броят работни места на 100 студенти в кабинети за езиково и фонетично обучение нараства незначително, от 31,3 (2017/18г.) на 32,8 (2021/22г.)

5. Развитието на дигиталната инфраструктура на УНСС за оценявания период е ключов елемент в процеса на електронизация на учебната и научно-изследователската дейност. Разработената и действаща стратегия за дигитализация в университета съдържа редица насоки в областта на киберсигурността като удовлетворява не само изискванията на нормативните документи, но и отчита добрите практики на водещи компании в страната.

6. Броят платени абонаменти за пълнотекстови електронни научни бази данни се увеличава през периода и към момента възлиза на 16 бр. с което дава възможност за повишаване информираността на обучавани и преподаватели за съвременните научни достижения.

7. Замяната на всички стари DSL устройства позволява на УНСС поддържане на: съвременни стандарти; по-високи скорости; централизирано управление; мониторинг; видимост на цялата мрежа с едно име (SSID) и парола за целия университет. Относителният дял на покритието с безжичен интернет на материално-техническата база в УНСС е 100%.

8. Системата за електронно обучение в УНСС се обогатява непрекъснато с ново учебно съдържание, като при това са обхванати всички дисциплини в двете образователно-квалификационни степени, „бакалавър“ и „магистър“. Относителният дял на специалностите във ВУ, осигурени с учебни пособия и ресурси в електронни форми е 100%.

9. Относителният дял на специалностите, акредитирани в ДФО е както следва: за ОКС „бакалавър“ – 18,5%, за ОКС „магистър“ – 22,2%.

10. Университетската архитектурна и физическа среда е съобразена с потребностите на хора с увреждания и СОП. Всички специалности, по които се обучават студенти в двете образователни степени, са осигурени със съвременни технически средства, необходими за тяхното обучение, като относителният дял е 100%.

11. Библиотечната площ за оценявания период нараства от 15,7 кв. м на 16,9 кв. м., а работните места (на 100 студенти) се увеличават от 2,28 (2017/18) на 3,37(2021/22), като се очаква след започналата реконструкция на библиотеката броят на местата да се увеличи значително. Нараства броя и на компютъризираните места в библиотеката от 1,14 (2017/18) на 1,76 (2021/22).

12. Постигане за ВУ е първата електронна услуга на УНСС за студенти, която става част от държавния регистър на електронните услуги на Министерството на електронното управление - електронното уверение.

13. Всички административни услуги на УНСС за студенти към края на оценявания период са дигитализирани. Относителният дял на достъпните онлайн административни услуги е 100%.

14. За оценявания период административните процеси в УНСС се автоматизират чрез въвеждането и функционирането на Интегрирана информационна система, чрез която се събира и управлява цялата публична информация за студентите. Успешно се прилагат ефективни и съвременни информационни системи за популяризиране на дейностите на висшето училище сред студентите и в публичното пространство чрез социалните мрежи.

15. През оценявания период са извършени целенасочени промени в нормативната база, приет е нов Правилник за учебната дейност на УНСС (2021г.). От 2021 г. в новия Корпус „К“ са оборудвани и въведени в експлоатация два нови компютърни центрове (ИЦ1 и ИЦ2) с общо над 500 места. Към е-система „Студент“ е създаден специализиран модул за комуникация със студентите „Web студент“, включващ широк спектър от услуги свързани с бази данни, изпитни протоколи, списъци, необходими справки и др. Изграден е електронен регистър за издадени и сканирани дипломи от УНСС. Разработена е и функционира Web базирана онлайн система за въвеждане на текущи оценки, с възможност за достъп и непрекъснат контрол от съответните административни учебни звена и ръководство на университета.

16. Всички административни услуги на УНСС за студенти към края на оценявания период са дигитализирани. Относителният дял на достъпните онлайн административни услуги е 100%.

17. Университетът предоставя възможности за повишаване компетентностите на персонала за административното обслужване на студентите, като ежегодно осъществява периодични обучения, съобразени със СУК. През оценявания период в обученията са участвали 114 ръководители и експерти от административните отдели в УНСС.

18. Относителният дял на лицата от административния и обслужващ персонал, преминали обучение за повишаване на компетентностите им, за оценявания период достига 65%.

19. Относителният дял от общия финансов ресурс на УНСС за оценявания период, използван за подобряване на материалната и информационна база, възлиза на 13,2%.

СИЛНИ И СЛАБИ СТРАНИ НА УНСС

Силни страни	Слаби страни
УНСС поддържа преподавателски състав с висока квалификация в образователната, научноизследователската, творческата и спортна дейности, както и с оптимална възрастова структура. Към учебната 2022/2023 година всички хабилитирани преподаватели (100%) са регистрирани в НАЦИД.	Наблюдава се неблагоприятно съотношение „студенти/ преподаватели на ОТД“ и неравномерно натоварване на преподавателите в отделните професионални направления.
УНСС има сключени споразумения за сътрудничество с над 500 организации от практиката. Университетът участва в над 10 научни мрежи, в т.ч. в Европейски университет ENGAGE.EU и е координатор на Национална мрежа за устойчиво развитие SDSN Bulgaria (2022).	Публикациите в страната средно на един преподавател за периода бележат спад, което свидетелства за по-слаба публикационна активност на преподавателския състав в страната.
Наблюдава се над три пъти увеличение на публикациите на преподавателите в научни издания с импакт фактор или импакт ранг. Налице е над 4 пъти увеличение на броят цитирания на научни публикации в издания, индексирани в Scopus/ WoS.	Налице е слаба активност при участията на преподавателите в научните форуми в страната – средно 0,71 на един преподавател, което означава по-малко от едно участие средногодишно
УНСС има 7 научни издания, индексирани и реферирани в различни бази данни, включително и международното научно списание „ <i>Economic Alternatives</i> “, индексирано в Scopus.	
Трайно нараства делът на членовете на академичния състав на ОТД, участвали в отделните видове проекти, особено в международни.	
Осъществена е значителна технологична модернизация; извършени са дейности за постигане на високо ниво на киберсигурност; въведени са електронни главни книги и електронни студентски книжки.	.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

На основата на направените констатации от извършеното оценяване ПКСНУ предлага на Акредитационния съвет:

1. Да даде институционална акредитация на УНСС;
2. Да определи четвърто (непълно) равнище на средата за дистанционно обучение;
3. Да определи капацитета от 27 340 студенти на висшето училище.

V. ПРЕДЛОЖЕНИЕ ЗА ПРЕПОРЪКИ

1. Да продължи да се увеличава броят на публикациите с високо тегло според методиката на НАОА.

Срок: постоянен

Оценка от последваща институционална акредитация на УНСС		
Акредитирано ПН	Оценка от последна акредитационна процедура – програмна акредитация	Брой обучавани студенти по данни от НАЦИД към 1.09.2023 г.
ПН 3.1. „Социология, антропология и науки за културата“	9,06	144
ПН 3.3. „Политически науки“	9,14	503
ПН 3.5. „Обществени комуникации и информационни науки“	9,42	393
ПН 3.6. „Право“	9,19	1464
ПН 3.7. „Администрация и управление“	9,86	2615
ПН 3.8. „Икономика“	9,90	12801
	Общо	17920
	Оценка, съгласно чл. 77, ал. 4 от ЗВО	9,80

Председател на ПКЧНУ:

(проф. д-р Галина Младенова)